

KERESZTYÉN FELEKEZETEK

KERESZTYÉN FELEKEZETEK

Budapest, 2016

KÍSÉRLETI, DIGITÁLIS TANKÖNYV A KÖZÉPFOKÚ REFORMÁTUS HIT- ÉS ERKÖLCSTAN TANTÁRGY OKTATÁSÁHOZ

Készült a Református Pedagógiai Intézet hit-és erkölcsstan taneszközfejlesztő programja keretében, a Zs.-244/2012.11.16. 4.b. Zsinati Határozat alapján

**A tankönyv a következő korosztályok számára javasolt:
10-12. évfolyam Modulcsoport: Egyház- és vallásismeret
Típus: Kiegészítő modul
Javasolt előfeltétel: Kohéziós modul teljesítése**

A kiadványból bármely részletnek az oktatási célon túli felhasználása csak a Kiadó és a Szerző előzetes engedélyével lehetséges

A tankönyvben felhasznált idézetek forrása: Biblia
Revideált új fordítás (RÚF 2014), Magyar Bibliatársulat

Tankönyv kódja: RP-11/NF21

Modulhoz tartozó tanári segédlet elérhető és letölthető
a www.refpedi.hu oldalon

Szerző: Pál Beáta
Szerkesztette: Nagy Márta
Tördelés, design: Tibographia Stúdió
Szakmai lektor: Dr. Gonda László

© Pál Beáta, 2016
© Református Pedagógiai Intézet, 2016
© a Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, 2016

A kiadvány tartalmáért a Református Pedagógiai Intézet felel
Kiadja a Református Pedagógiai Intézet megbízásából
a Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója

TARTALOM

BEVEZETÉS	6
I. REFORMÁTUS HITÜNK ALAPJAI	11
II. RÓMAI KATOLIKUS EGYHÁZ.....	20
III. KELETI EGYHÁZAK.....	32
IV. EVANGÉLIKUS EGYHÁZ.....	43
V. UNITÁRIUS EGYHÁZ.....	51
VI. BAPTISTA EGYHÁZ	59
VII. METHODISTA EGYHÁZ	67
VIII. ADVENTISTA EGYHÁZ.....	74
IX. PÜNKÖSDI EGYHÁZ	81
X. NEOPROTESTÁNS KISEGYHÁZAK.....	89
XI. ÖKUMENIKUS MOZGALOM	94
XII. DESTRUKTÍV VALLÁSOSság	98
XIII. KERESZTYÉNEK HELYZETE A VILÁGBAN.....	101
ÖSSZEFOGLALÁS	104
FÜGGELÉK	107

A tankönyvben piktogramok segítik a tájékozódásodat.

Olyan elgondolkodtató feladatokat találhatsz itt, amelyek segítik a témára való hangolódást.

Az adott témához tartozó tényanyagot, ismereteket tartalmazza.

A témához tartozó néhány kulcsfogalom került kiemelésre.

Érdekességekkel ismerkedhetsz meg a tanultak kapcsán.

Nézz utána a Bibliában az anyaghoz tartozó néhány fontos Igének!

A feldolgozást segítik ezek a feladatok.

BEVEZETÉS

2 000 000 000

Ennyi keresztyén él ma a világon. Az előrejelzések alapján ez a szám 2050-re már 3 milliárdra növekszik. Ez az óriási szám, amely azt mutatja, hogy Isten üzenete ma is él és hat.

Először Antiókhiaiban hangzott el a keresztyén elnevezés nem sokkal Jézus mennybemenete után. Jeruzsálemben alakult meg az első ilyen közösség, azaz az ősgyülekezet. Az apostolok és az első hívek zsidónak vallották magukat, akik felismerték és követték a Messiást. Innen kapták a nevüket. A Messiás (ami azt jelenti: felkent) görög megfelelője: Krisztus. Antiókhia görög nyelvű lakosai Krisztus követőinek, azaz **keresztyén**nek nevezték az újonnan megkeresztelkedőket. Rohamosan terjedt a Római Birodalomban az új vallás, amely a IV. századra már kizárólagos államvallássá nőtte ki magát. Ekkor kezdték a katolikus, azaz egyetemes vallású kifejezést használni az egyházi írók. Európában a népvándorlások idején az itt letelepedő törzsek is megkeresztelkedtek, köztük a magyarok is. Ez idő tájt szakadt ketté az egyház keleti és nyugati részre. A reformáció során további szakadások keletkeztek. Az egyházi megreformálásának XVI. századi híveit protestánsoknak nevezték, akik elsősorban teológiai megújulást sürgettek. A következő századokban újabb szakadások történtek, az ekkor alakuló felekezeteiket nevezzük neoprotestánsoknak. Ezek az új felekezetek elsősorban a hit gyakorlásában mutattak új példát. Végül a XX. században a nagy ébredési mozgalmak idején jöttek létre a karizmatikus közösségek, amelyeknél a lelkiség megélése állt a középpontban.

Szent Péter sziklatemplom Antiókhia mellett, ahol már az első században is tartottak szertartásokat

Ázsiában már nagyon korán megjelentek az első keresztyének, elsősorban a kis-ázsiai részen. A hinduizmus és a buddhizmus által meghatározott tájakon nem igazán gyökeredzett meg a keresztyénség. A muszlim hódításkor Kis-Ázsia és Délnyugat-Ázsia lakosai áttértek, bár a legősibb közösségek mind a mai napig megtalálhatóak. Észak-Ázsia népei az oroszok révén találkoztak a keresztyénséggel. A XIX-XX. században Koreában és Kínában gyülekezetek alakultak, amelyek – Kínában a politikai elnyomás ellenére – a mai napig kitartanak.

Az amerikai kontinensre a hódítókkal érkeztek először misszionáriusok, illetve Észak-Amerika a fekete bevándorlók révén vált keresztyénné.

Afrikába szintén a gyarmatosítás korában érkeztek az első misszionáriusok. Közép- és Dél-Afrika törzsei a XIX-XX. században találkoztak a keresztyénséggel. Az itteni fiatal és lendületes hév a mai napig tart. A legtöbb itt lesznek keresztyénekké.

Legvégül Ausztrália vált keresztyénné. A Brit Birodalom itt alakított ki fegyvertelepeket a XVIII. században. Később már az új élet reményében érkeztek angol bevándorlók, akik közt sok volt a lelkész is.

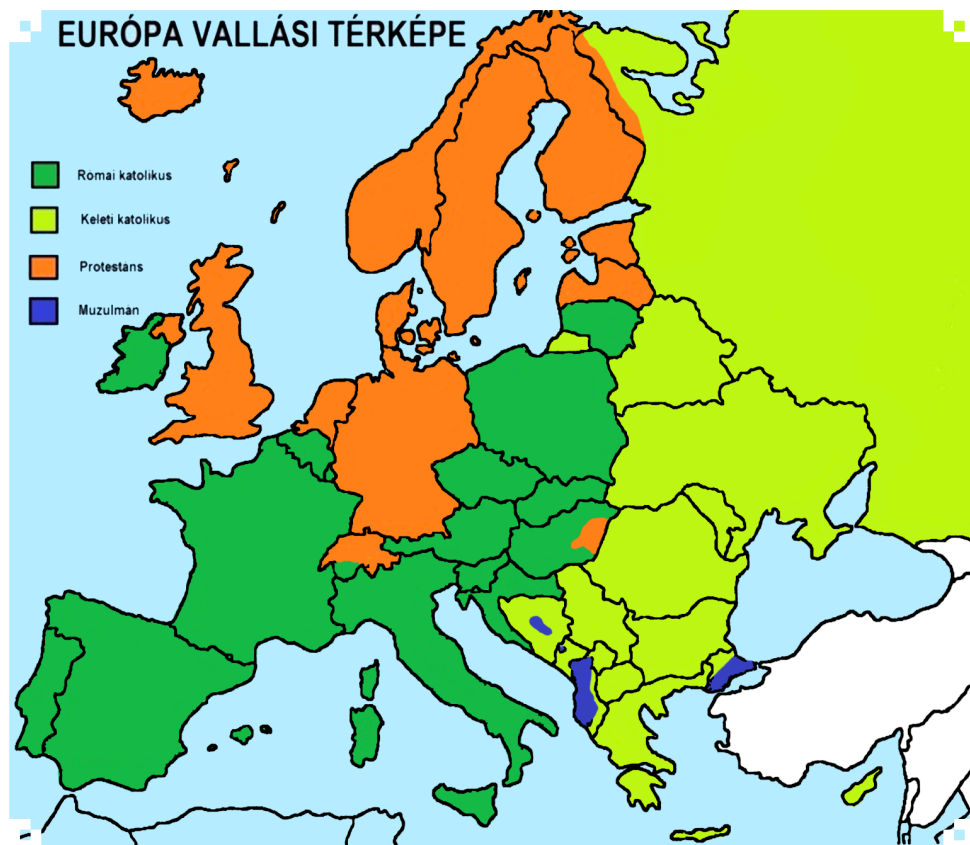
Nézzétek meg a térképen a világ vallási megoszlását! Történelmi és egyháztörténelmi ismereteiteket összeszedve válaszoljatok az alábbi kérdésekre!

- Hol él a legtöbb keresztyén?
- Hol dominál a katolikus illetve a protestáns keresztyénség?
- Miért alakulhatott így?

A világ minden táján élnek keresztyén testvéreink

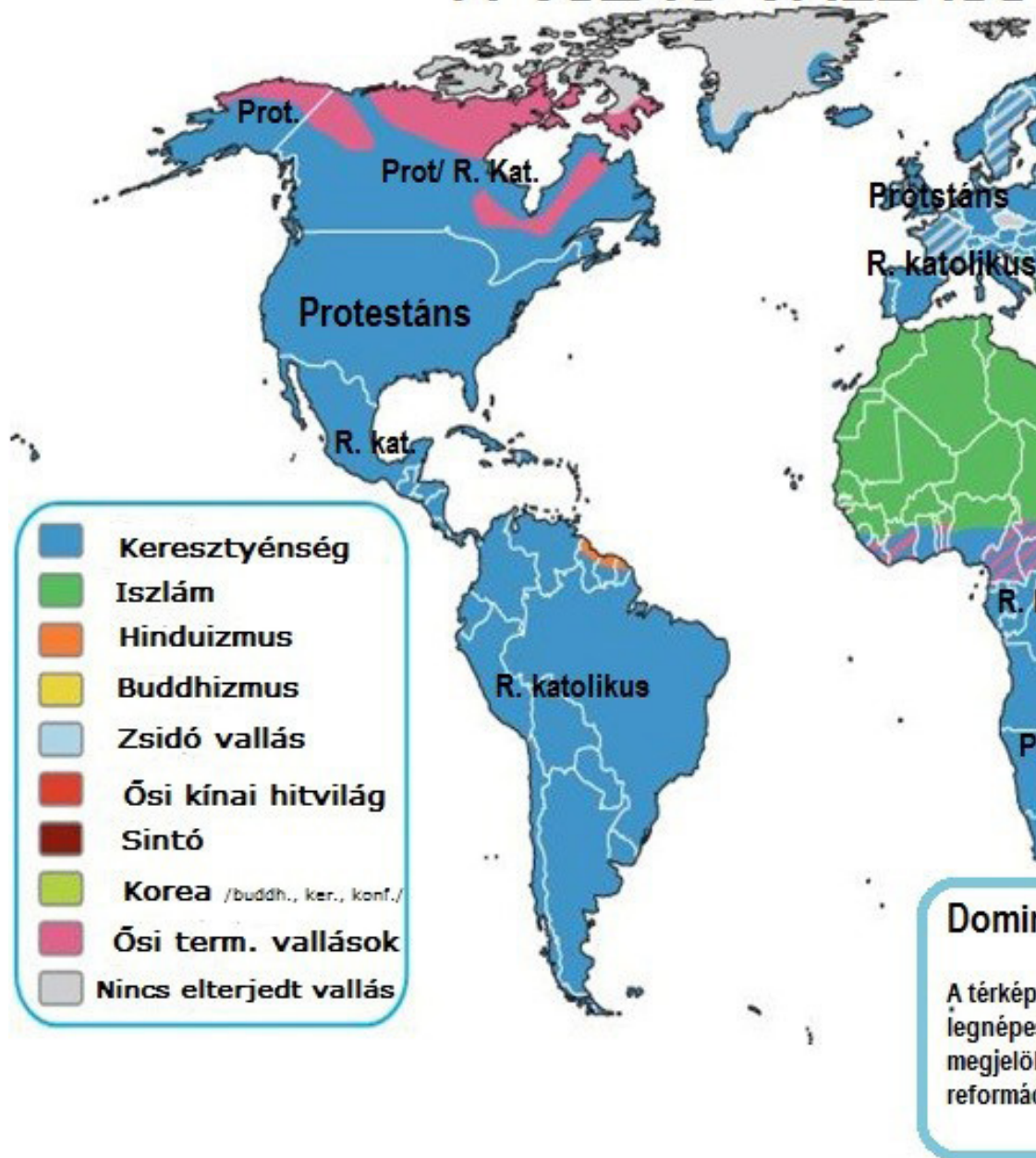
Európa mai vallási megoszlásának kialakulása egyháztörténetileg két eseményhez, az 1054-es szizmához és a XVI. századi reformációhoz köthető. Emellett befolyásolta még a társadalmi berendezkedés, a pápai hatalom erőssége és az adott ország uralkodójának nézete is.

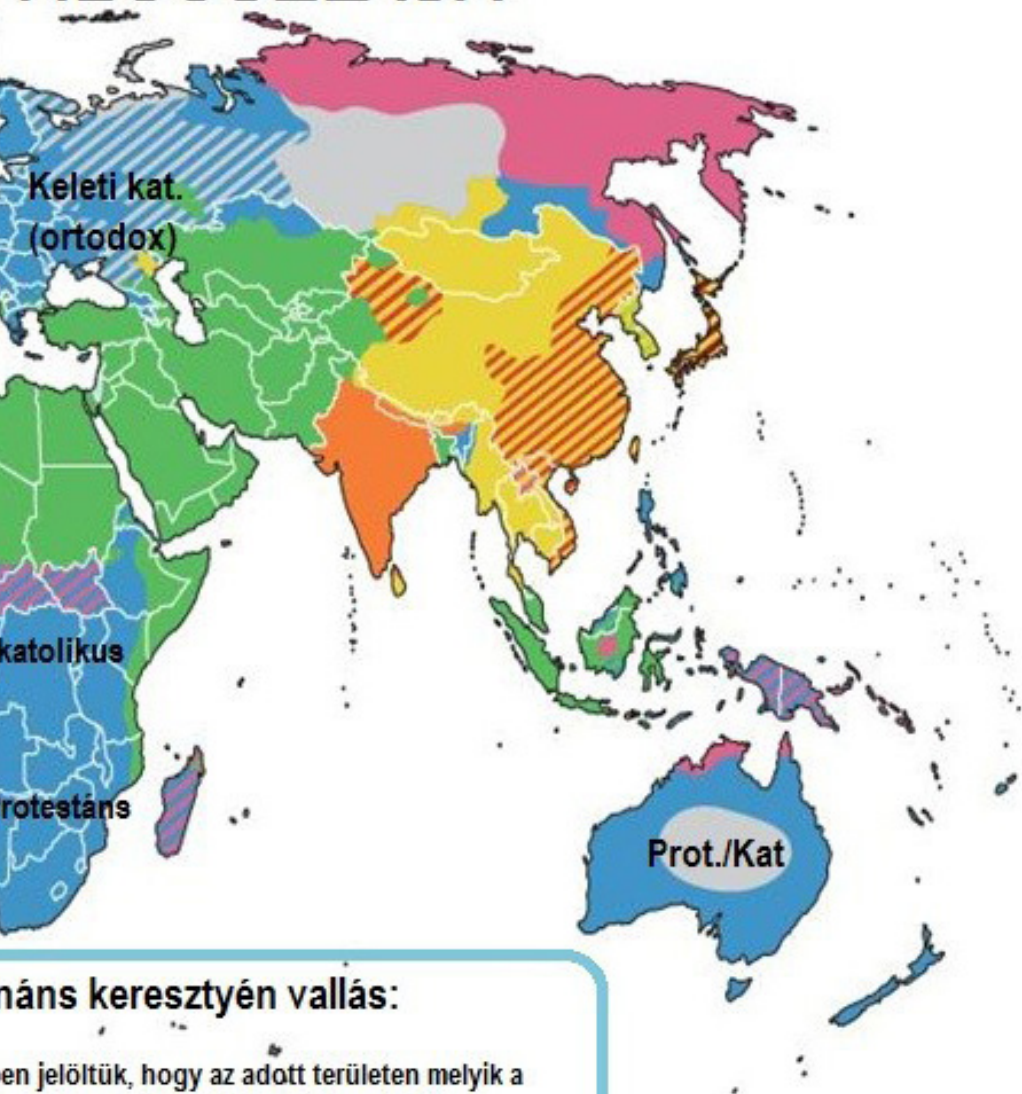
Nézzétek meg a térképet! Történelmi és egyháztörténelmi ismereteiteket összeszedve válaszoljatok az alábbi kérdésekre!

A VILÁG VALLÁSI

- Mely országokban domináns a római katolikus vallás?
- Mi lehet ennek az oka?
- Melyek a protestáns országok? Miért?
- Hol húzódik a keleti és nyugati kereszténység közt a határ?

MEGOSZTLÁSA

Domináns keresztény vallás:

...en jelöltük, hogy az adott területen melyik a leggyakoribb keresztény felekezet. A protestáns ... és magába foglalja az összes vallást a ... ciótól napjainkig.

REFORMÁTUS HITÜNK ALAPJAI

- Vitassátok meg, hogy mit jelent a református szó? Alakítsatok két csoportot! Az egyikbe tartozzanak, akik szerint a „visszaformálás” a lényeg, a másikba azok, akik a „megújítás” mellett érvelnek! Mindkét csoport gyűjtsön öt érvet az álláspontja mellett, és tanárotok vezetésével ütköztessétek őket!
- Nézzétek meg egyházunk legnagyobb ifjúságitalálkozójának, a Csillagpontnak a bemutatkozó filmjét <https://www.youtube.com/watch?v=Ij5KbTJhpwc>! Mi volt benne hagyományos, és mi az újító?

Vizsolyi Biblia

1. AZ EGYHÁZ VALLÁSTÖRTÉNETE

A XVI. században az egyházban nagy változások mentek végbe. A német fejedelemségek területén Luther, később a francia nyelvterületen Kálvin állt a megújulás élére. Többféleképpen hívták ezt az irányzatot: kálvinista vagy helvét (azaz svájci) vallás, bár a helyes megnevezés a **református**. Ezzel fejezzük ki, hogy megújulásunk valójában visszatérés az eredeti, bibliai gyökerekhez. Nyugaton vannak olyan területek, ahol a kálvini elveket valló egyházakat presbiteriánusoknak nevezik. Magyarországon na-

gyon hamar megjelentek a vándorprédikátorok, akik **anyanyelvükön** prédikáltak a falvakban, városokban lakóknak. A nemesség körében is gyorsan találtak híveket, akik patronálták az Ige terjesztését. A században nyomtatott könyvek nagy százaléka protestáns nyomdában készült, köztük az első teljes magyar fordítású Szentírás: a Vizsolyi Biblia (1590) is. A szóbeli és írásos bizonyágtételek hatására az ország 90%-a protestáns lett. A XVII. századi ellenreformáció miatt azonban ez az arány nagyon hamar megfordult. Ebben jelentős része volt Pázmány Péter esztergomi érsek munkásságának, aki szintén magyarul, nagy hévvel prédikált. Ezen kívül, elsősorban az uralkodó Habsburg-ház támogatásával erőszakosan is felléptek a protestánsokkal szemben. A legnagyobb elnyomás a gyászévtizedben (1671-1681) érte a híveket. A XVIII. században folytatódott a rekatolizáció, de már enyhébb formában. A hívek kitartottak a nehéz időkben, számos dicséret íródott ekkor, amelyek a mai napig énekelünk. A reformáció nagy hangsúlyt helyezett az egyháztagok részvételére az egyházi életben és az egyházkezelésben, így a hitélet középpontjában a **presbitérium** (helyi egyházi tanács) állt. Gyakran ők tartották meg az alkalmakat, fogták össze a közösségeket. Ez a szép hagyomány a mai napig jellemzi egyházunkat, ahol a gyülekezeti életben aktív szerepet vállalhatnak a hívek. A XVIII. század végén kiadott Türelmi Rendelet végre törvényesen is engedélyezte gyülekezetek alapítását, templomok építését, a szabad házasság-

kötést. A XIX. század az egyházszervezet kiépítéséről szól. Az 1848-as XX. törvénycikk biztosította a szabadságot és egyenlőséget az egyházak között. 1881-ben Debrecenben összeült az országos zsinat, egyházunk legfőbb vezető szerve. A társadalom megváltozása magával hozta az egyház átalakulását is. Sokan a falvakból a városokba költöztek, megjelentek a munkások illetve az ország a polgárosodás útjára lépett. Ehhez alkalmazkodva a belmisszió nagyon jelentős változásokat hozott egyházunk számára. Bibliakörök és imaalkalmak alakultak a gyülekezetekben. Fontossá vált a személyes lelkigondozás, megnyíltak az első szociális intézmények. A fiatalok felkarolása különösen fontos volt. A XX. századi zúrzavarban egyházunk megtartó erő volt mind hitben, mind magyar öntudatunkban. A holokauszt idején a Jó Pásztor Misszió keretében, az evangélikusokkal együttműködve, több ezer zsidó gyereket és felnőttet sikerült kimenekíteni a biztos halál elől. A kommunista diktatúra alatt sokszor komoly veszélyek közepette igyekeztek szolgálni a lelkészek. Mellettük számos gyülekezeti tag hűsége és áldozatvállalása is segítette az egyház megmaradását.

A rendszerváltás után újra törvényben rögzítették a szabad vallásgyakorlatot. A többi egyházzal együtt visszakaptuk iskoláink, intézményeink, ingatlanaink, ingóságaink egy részét, emellett az egyház sok új oktatási és szociális intézményt alapított. Alakultak új gyülekezetek is.

Debreceni nagytemplom

Napjainkban a gyülekezeti élet felvirágoztatása és a fiatalok bevonása áll az egyházi szolgálat középpontjában. Világszerte élnek reformátusok, akiket a Református Egyházak Világközössége (REV) a fog össze. A szervezetnek 85 millió tagja van. Magyarországon – a 2011-es népszámlás adatai alapján – mintegy 1 160 000-an vallják magukat egyházunk tagjának.

2. HITBELI KÉRDÉSEK ÉS A REFORMÁTUS EGYHÁZ VÁLASZAI

2.1 MIT TANÍT A SZENTHÁROMSÁG SZEMÉLYEIRŐL ÉS FELADATAIRÓL?

Isten lényegében egy, de személyében három. Így jelentette ki magát nekünk. A személyek önállóak és egyenrangúak, akiket a szeretet fűz össze. Az Atya Isten a világ teremtője és fenntartója, a Fiú Isten a megváltó, a Szentlélek Isten pedig a megszentelő.

2.2 MIT TANÍT AZ EMBER ÜDVÖSSÉGÉRŐL?

Az ember bűnben születik, elválasztva Istentől. Nem képes magától Istennel közösségbe kerülni, de Ő lehajolt hozzá. Jézus Krisztus, Isten Fia, a Megváltó, aki tökéletes ember és Isten, helyettes áldozatként meghalt a bűneinkért a golgotai kereszten, majd a harmadik napon feltámadt a halálból. Az Isten Krisztusért kegyelmet ad az embernek, megigazítja, és a Szentlélek által segíti a megszentelődés útján. A hívő ember Isten iránti hálából odaszánja magát Krisztus követésére és Isten dicsőségének a szolgálatára ebben a világban.

2.3 MIT TANÍT A SÁKRAMENTUMOKRÓL?

Jézus Krisztus parancsa szerint két sákramentum van: a keresztség és az úrvacsora.

Krisztus a missziói parancsban utasította tanítványait, hogy keresztesselek útjaik során. A **keresztség**ben fejeződik ki az, hogy Isten szereti az embert, ezért közösségébe hívja őt. Gyermeket és felnőttet egyaránt. Az üdvösség ígérete kapcsolódik hozzá, mivel jelen van benne Jézus Krisztus váltsága. Ahogyan a víz lemosa a szennyet az ember testéről, úgy mossa le Jézus vére a bűnt. A keresztség tehát több mint pusztán hagyomány, szimbolikus cselekedet. Eszköze a víz, mellyel kifejezzük, hogy a gyermek vagy felnőtt befogadásra kerül az Isten szövetségébe. A keresztség az ember oldaláról

is elköteleződés. Gyermekeknél a szülő és keresztszülő révén, felnőtteknél önmaguk részéről.

Az **úrvacsora** tanít és megerősít. Arra tanít, hogy mit tett értünk Krisztus, illetve megerősítésül is szolgál, hogy Istennel egy közösségben vagyunk. Mindez a Szentlélek által történik, azaz nem a jegyek változnak át Jézus valódi testévé és vérévé, hanem a Szentlélek segítségével lehet közösségünk Jézussal. A hívek mind a kenyérből, mind a borból részesülnek. Ezt „két szín alatti” úrvacsorázásnak nevezzük.

2.4 MIT TANÍT A LÁTHATATLAN VILÁGRÓL ÉS A HALÁL UTÁNI ÉLETRŐL?

A Biblia azt tanítja, hogy aki hisz Krisztusban, az majd az Istennel való boldog örök életre támad fel (1Pét 1,3–4). Aki viszont halála pillanatáig nem rendezti az Istennel való kapcsolatát, nem tér meg, azaz nem hisz Krisztusban, az Isten nélkül marad, tehát elkárhozik (Mk16,16). Nem hiszünk a purgatóriumról, a tisztító-tűzről szóló tanítást.

2.5 MILYEN TANBELI SAJÁTOSSÁGOKAT VALL A REFORMÁTUS EGYHÁZ?

Soli Deo Gloria, azaz Egyedül Istené a dicsőség! Ez a jelmondat, amely leginkább a református reformáció sajátja, azt hangsúlyozza, hogy az emberi élet célja a földön egyedül Isten dicsőségének szolgálata.

SDG felirat 1684-ből

HITÉLET ÉS VALLÁSI GYAKORLAT

Egyházunk hivatalos neve Magyar Református Egyház, amely magába foglalja a határon inneni és túli magyar lakta területek református gyülekezeteit. Valljuk a **zsinat-presbiteri elvet**, vagyis a paritás elvét, azaz minden szinten, a zsinatban, az egyházkerületekben, egyházmegyékben és az egyházközségekben egy lelkészi és egy világi tisztségviselő szolgál. Minden szinten van közgyűlés, mely a gyülekezet, az egyházmegye és az egyházkerület legfontosabb döntéshozó szerve. Magyarországon négy egyházkerület van, ehhez csatlakoznak a határon túli egyházkerületek. Az országos ügyekben és hitvallási kérdésekben a zsinat dönt, melynek két elnöke van: a zsinat lelkészi elnöke, akit a püspökök közül választanak, és a zsinat világi elnöke, aki az egyházkerületi főgondnokok közül kerül ki. A legfőbb lelkészi tisztség a püspöké, aki a főgondnokkal együtt az egyházkerület élén áll, az esperes a gondnokkal közösen az egyházmegyét vezeti. A

A reformáció genfi emlékműve: Théodore de Bèze, Jean Calvin, Guillaume Farel, John Knox

gyülekezetekben a lelkész, lelkipásztor szolgál. A lelkész feladata az igehirdetés, a sákramentumok kiszolgáltatása, a lelkigondozás és a gyülekezet vezetése a presbitériummal közösen. Liturgikus öltözet a palást, amely eredetileg a papok utcai viselete volt Franciaországban illetve hasonló köpenyűk volt az egyetemi doktoroknak is. A szabadban hordanak még főveget. Mivel mindkettő felsőruházatnak minősül, alatta fekete öltönyt vagy kosztümöt illik viselni. A református egyház nőket és férfiakat is felszentel lelkésszé, és mind a nők, mind a férfiak

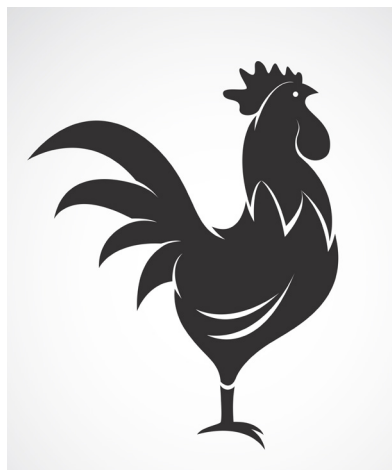

ak minden egyházi tisztségre választhatók. A lelkészek házassága engedélyezett.

A templom tornyán Magyarországon legtöbbször egy csillag van, amely a betlehemi csillag iránymutatását hivatott szimbolizálni. Szintén magyar szokás, hogy néhol kakas van a toronyra erősítve. Ez az éberségre és a hűségre hívja figyelmet. Eredete a nagypénteki eseményekre vezethető vissza, amikor Pétert a kakas figyelmeztette árulására. A világ reformátussága használja a kereszt szimbólumát is, a magyar gyülekezetekben ez az ellenreformáció fájdalmas emléke miatt nem terjedt el. A templombelső fókuszpontjában a szószék és az úrasztala áll, ahonnan az igehirdetés hangzik, és ahonnan a sákramentumokat kiszolgálják. A templom díszítésére nincs általános rendelkezés, bár hagyományosan fehér falakat vagy bibliai szimbólumokat ábrázoló díszítést használunk. Régi templomainkat kazettás mennyezet díszíti. A református köszöntés: „Áldás, békesség!”, melyre a felelet: „Istennek dicsőség!”.

A vasárnapi istentisztelet középpontjában a prédikáció, azaz Isten üzenetének hirdetése áll. Nincs az egyházi évhez igazodó kötött téma, de ünnepek idején mindenhol az adott ünnepről szól az igehirdetés. Az istentiszteleti liturgia szerves része a párbeszéd Isten és ember között. A köszöntéstől a záró áldásig az elemek, köztük a gyülekezeti éneklés és a közös imádságok is, ezt a diskurzust segítik elő. Az ünnepi istentiszteletnek nincs külön liturgiája. Karácsonykor, a betlehemi történet

gyakran gyerekek adják elő, és van, ahol a nagypénteki és a húsvéti történetet megelevenítő passiójátékot is bemutatnak. Pünkösöd a Szentlélek kitöltésének ünnepe, ebben az időszakban tartjuk a konfirmációt, amikor fiatalok hitvallást tesznek a gyülekezet előtt, és teljes jogú, felnőtt egyháztaggokká válnak. Úrvacsorával csak a konfirmált egyháztaggok élhetnek. Református szokás, főként Erdélyben, hogy házasságkötéskor a bal kézre húzzuk fel a jegygyűrűt.

Róm 8, 31 ☼ „Ha Isten velünk, ki lehet ellenünk?”

REFORMÁTUS – (latin: reformatio) Szó szerinti fordítása visszaalakítás. Tartalmi jelentése megújítás, újjászervezés.

HELVÉT – Svájc területére betelepült kelta népcsoport. Róluk kapta középkori nevét az ország. Mivel Genf városából indult útjára a református ág, sokszor nevezik helvét irányzatnak.

PRESBITERIÁNUS – (görög: preszbüterosz) Az angol nyelvterületen (Anglia, Skócia, Írország, Észak-Amerika) élő reformátusok. Nevük az egyház szervezeti felépítésre utal.

KÉT SZÍN ALATTI ÚRVACSORA – Az úrvacsora olyan ünneplése, amikor a hívek részesülnek mindkét jegyben: a kenyérben és a borban is.

SOLI DEO GLORIA – (latin) Egyedül Istené a dicsőség! Minden tettünk Isten dicsőségét hivatott szolgálni.

EGYETEMES PAPSÁG ELVE – Minden hívő ember pap. Joga és kötelessége a Szentírás tanulmányozása és az evangélium hirdetése

PARITÁS ELVE – (latin: paritas) Egyenlőség, egyenérték, egyértékűség.

LITURGIA – (görög: leiturgia) szolgálat. Eredetileg a népnek tett közszolgálatot jelentette, amelybe a kultikus ünnep rendezése is beletartozott. Innen került át az egyházi fogalomba, ahol a felszentelt pap vagy lelkész által végzett szertartást jelenti.

SZUPERINTENDENS – (latin: superintendens) A magyar protestáns egyházakban az egyházkerületeket vezető, választott lelkész. A püspöki tisztség történelmi megnevezése.

PRESBITER – (görög: preszbüterosz) idősebb, vén. Az ősgyülekezet időszakában, az ószövetségi vének testületéhez és tanácsához hasonló testülete volt a jeruzsálemieknek. Tagjai a presbiterek. A protestáns egyházakban a gyülekezetek élére választott világi tagok (egyháztanács) megnevezése.

Gondolkodjunk!

1. Magyarázd meg az alábbi fogalmakat! Milyen kapcsolatban állnak egymással?
  - református
  - presbiteriánus
  - paritás elve
  - egyetemes papság elve
  - csillag
2. Töltsétek ki az alábbi táblázatot! Mit vallunk az alábbiakról?

	Református tanítás
Szentháromságtan	
Megváltás tana	
Bűnbocsánat tana	
Üdvösség útja	
Keresztelés tana	
Úrvacsora tana	

3. Olvassátok el a 90. zsoltárt a Függelékből! Vajon miért ez lett a református egyház himnusza?
4. Ki volt Gulyás Lajos lelkipásztor? Nézzetek utána, majd beszéljétek meg, hogy miben lehet a példaképünk!
5. A vasárnapi istentiszteleten figyeljétek meg, hogy milyen liturgiai elemek vannak! Nézzetek utána, hogy mi az üzenetük!

RÓMAI KATOLIKUS EGYHÁZ

- Vitassátok meg, hogy az istentiszteleteken szükséges-e még használni a régi elemeket (palást, énekeskönyv, orgona stb.)! Alakítsatok két csoportot! Az egyikbe tartozzanak a hagyománytisztelők, a másikba a modernizálók! Mindkét csoport gyűjtsön öt érvet az álláspontja mellett, és tanárotok vezetésével ütköztessétek őket!
- Nézzétek meg Erdő Péter bíboros látogatását, amikor a Szent László plébánián bérmáláson vett részt: <https://www.youtube.com/watch?v=bijdXHcEqYs>! Milyen elemeket figyeltél meg a szertartás során? Ismered a jelentésüket?

1. AZ EGYHÁZ VALLÁSTÖRTÉNETE

A katolikus egyház a legrégebbi keresztyén egyház, amely a római gyülekezetig vezet vissza eredetét. Már az ApCsel 28,15-ben olvashatunk az itteni keresztyénekről. Péter itt halt mártírhalált. Feltételezett sírhelye fölé építették a Szent Péter Bazilikát. A keresztyénség terjedésével Róma a nyugati világ egyházi központja lett. A hívek Pétert tartották első püspöküknek. A pápát az ő utódjának tekintik. A IV. században engedélyezett, a De Fide Catolica ediktum által pedig kizárólagos vallás lett a keresztyénség. A rendeletben a katolikus szó még az egész keresztyén közösséget jelölte. Robbanásszerűen megnőtt a hívők száma, így szükségessé vált a bibliai tanok tisztázása a zsinatokon. Ebben az időszakban jelennek meg az első remetéik is.

Szent Péter bazilika, Róma

A következő századokban pogány népek érkeztek Európába. A keresztyénség hamar elterjedt köztük a térítő papok és a kedvező politikai helyzet hatására. Ebben az időszakban már alapítottak kolostorokat, ahol a szerzetesek elvonult, imádkozó életükkel szolgálták Istent. A keleti és nyugati egyházi vezetők nem tudtak megegyezni hitbeli és hatalmi kérdésekben. Az „egyetemes” egyház **1054-ben kétfelé szakadt** a latin és görög nyelvterület mentén. Innentől kezdve beszélünk római katolikus egyházról. Az óriási hatalom mellett az egyház hitélete egyre

inkább kiüresedett, elvilágiasodott. Ennek következményeként létrejöttek a koldulórendek, amelyek az apostoli szegénységet és lelkiületet vették mintául. A következő századok eseményei, a keresztes háborúk, a lelki megújulásért küzdők sokasága, a politika viharai megtépázták a pápai primátust.

A reformáció elsöprő erejű változásokat hozott a hívők egész világra. Nem lehetett tovább halogatni az egyház életének felülvizsgálatát. Mérföldkőnek számított a XVI. században megtartott tridenti zsinat, melynek számos hittétele ma is érvényben van. A katolikus megújulás élére a jezsuita rend állt. A következő századokban a protestáns egyházakkal vívott harcok, a belső hitélet megújítása és a katolikus hegemonia megszilárdítása állt a középpontban.

A XVIII-XIX. században a külmisszió került előtérbe. Az Európában zajló társadalmi változások komoly hatást gyakoroltak az egyházi életre. Sokan szerették volna, hogy a zsinat nagyobb hatalomhoz jusson. Velük szemben az ultramontánus irányzat képviselői a pápai hatalom megerősítése mellett harcoltak. 1870-ben kimondták a **pápai tévedhetetlenség** dogmáját. A XX. században szétvált az egyház és az állam a világ minden tájékán. A világháborúk idején a katolikus egyház is kivette a részét a segítségnyújtásban, megalakult a Hadi segélyszolgálat, a Katolikus Karitás az elődje. 1962-ben ült össze a II. vatikáni zsinat, melynek célja az egyház belső megújítása, a belmisszió megszervezése és a mai világgal való párbeszéd megkezdése. A zsinat hatására bekapcsolódtak az ökumenikus mozgalomba. Napjainkban 1.200 millió katolikus hívő él a világban, ebből 5 milliónyian hazánkban.

2. HITBELI KÉRDÉSEK ÉS A RÓMAI KATOLIKUS EGYHÁZ VÁLASZAI

2.1 MIT TANÍT A SZENTHÁROMSÁG SZEMÉLYEIRŐL ÉS FELADATAIRÓL?

Istent nem lehet teljesen megismerni. Az ember annyit tudhat róla, amennyit Isten a kinyilatkoztatás során elmondott. A Szentháromság személyei lényükben egyek, azaz az Atyával egylényegű a Fiú és a Szentlélek, de személyes kapcsolatuk révén különböznek. Az Atya az ősalapja mindennek, a Fiú a megváltó és üdvözítő Isten. A Szentlélek a közöttünk lakó Isten, aki a szeretetet munkálja bennünk.

2.2 MIT TANÍT AZ EMBER MEGVÁLTÁSÁRÓL?

A megváltásra az ember egyedül képtelen, de méltó arra. Krisztus révén már itt a földön üdvösségre juthat. Ezt nevezik **rejtett kegyelemnek**. Ezután Krisztus ereje munkálkodik a hívőben, aki olyan életet él, amelyekkel érdemeket szerez. Ennek jutalmaként kerül a Mennyországba.

2.3 MIT TANÍT A SÁKRAMENTUMOKRÓL?

A katolikus tanítás szerint Krisztus **hét szentséget** rendelt az ember üdvösségére.

Keresztelnek csecsemőket és felnőtteket is, akik így Isten gyermekévé és az egyház tagjává válnak. Ekkor védőszentet is kapnak. A keresztség eltörli az áteredő (református szóhasználatban: eredendő) bűnt. Létezik szükségkeresztelés, ha valaki életveszélyben van és nincs megkeresztelve. Úgy tartják, hogy az ember üdvössége érdekében kell elvégezni a szertartást, amit bárki levezethet.

Bérmáláskor a Szentlélek megszilárdítja a kereszteléskor létrejött köteléket, amely Krisztushoz és az egyházhoz fűzi az embert. A fiatalok 12-14 éves korban teszik le a fogadalmat, amikor tanúságot tesznek keresztény hitükről és az egyház felnőtt tagjává válnak.

Az **áldozás** során Isten megbocsátja bűnöket. Az elsőáldozást 7 éves kor körül szokták tartani. Áldozáskor a kenyér és a bor átlényegül Krisztus testévé és vérévé. Jézus isteni és emberi mivoltában van jelen a jegyekben. A kialakult gyakorlat szerint a borból csak a felszentelt papok ihatnak, míg a hívek egy szín alatt áldoznak. A rendszeres áldozás megvéd a halálos bűnöktől és a helyes úton tart.

A **gyónása** keresztség után elkövetett bűnök eltörlésére szolgál. A bűnt Isten bocsátja meg, akinek eszköze az egyház. A hívek a felszentelt papnak mondják el bűneiket, akit Isten felhatalmazott a bűn alóli feloldozásra és annak megtagadására. A bűnbocsánat szerves része az elégtétel, amelynek egyik formája a búcsú. A hívek a megbocsátott bűnért járó büntetést leróják, azaz „elbúcsúznak” tőle.

Betegek kenetét azok a hívekkaphatják meg, akik betegség vagy öregség miatt veszélyben forognak. A szentség erőt ad a szenvedés elviseléséhez, felkészít a halálra vagy ellenkezőleg, hozzásegít a gyógyuláshoz. Abban az esetben, ha a beteg nem tudott gyónni a bűnöket is megbocsátja.

Az egyetemes papság elve mellett létezik a **szolgáló papság** rendje, akiket az Isten szent szolgálatra, pásztornak rendelt. Ők Krisztus nevében tanítják és kormányozzák a híveket.

A **házasság** intézményét szentségként tartják számon, mivel az a Krisztus és az Egyház közötti kapcsolat szimbóluma. A házastársak szövetségesei egymásnak. A válást különleges esetekben hagyja jóvá az egyház.

2.4 MIT TANÍT AZ ÜDVÖSSÉGRŐL ÉS A HALÁL UTÁNI ÉLETRŐL?

Az ember halála után a mennybe vagy a pokolra kerülhet, de vannak olyan hívek, akik különítélet alá esnek a purgatóriumban. Ők azok, akiknek helyük van a mennyben, de még szükséges, hogy a tűzben megtisztuljanak. Mindenkinek szabott ideje van a purgatóriumban, de ez az idő kiváltható közbenjáró imádsággal. A végső ítélet után Isten országa jön el.

2.5 MILYEN TANBELI SAJÁTOSSÁGOKAT VALL A RÓMAI KATOLIKUS EGYHÁZ?

A Szentírás mellett a **Szenthagyományt** is Isten kijelentéseként ismerik el. Az **alexandriai kánon** (Kr. e. II. század) alapján a katolikus biblia 46 ószövetségi és 27 újszövetségi könyvből áll. Az apostolok és utódai, a püspökök szóbeli tanításait tartalmazza a Szenthagyomány, amely szintén a Szentlélek sugalmazására született meg.

Mária, Jézus édesanyja különleges szerepet tölt be a katolikus egyházban. Édesanyja, Anna is a Szentlélektől fogantatott, így lánya mentesült az eredendő bűntől. Döntésével, hogy megszüli Jézust, majd bűntelen életével olyan érdemeket szerzett, hogy felvétetett a Mennybe. Krisztussal való különleges kapcsolata miatt ő a legtökéletesebben

Michelangelo: Pietà, Szent Péter bazilika, Róma

megváltott és megszentelt ember. Kiváltságos szerepe van, ő az üdvösség közvetítője. A hívek, hozzá imádkozva, kérhetik közbenjárását Jézusnál bajaikra, bűneire. Mária mellett fontos szerep jut a szenteknek is. Ők az erkölcsi tökéletesség és a feddhetetlenség példaképei. Földi életük végeztével a Mennybe kerülnek, ahol a hozzájuk fordulókért közbenjárnak. Tisztelet jár mindnyájuknak. Legfőképpen Máriának, őt követi József, majd mindenki más: az Ószövetség nagy alakjai, az apostolok, az aszkéták, hitvallók, szent püspökök és rendalapítók.

HITÉLET ÉS VALLÁSI GYAKORLAT

A katolikus egyház felépítése hierarchikus. Az egyház közösségét a laikusok, a felszentelt klerikus papok és a szerzetesek alkotják. A papság tagjai **csak férfiak** lehetnek, akik nőtlenek. Különleges tisztségük és lelki vezetői szerepük miatt illeti meg őket az „atyá” megszólítás. Gyakran hordanak megkülönböztető ruházatot. A reverenda színe változik

Szent Péter szobra,
Szent Péter bazilika, Róma

aszerint, hogy viselője milyen tisztséget tölt be. A nyaki résznél található fehér gallér a kolláré. A világi papság rangsorában alul helyezkedik el a plébános, aki egy-egy gyülekezet vezetője. Felette áll az esperes a kerületek élén, majd jön a püspök, aki az egyházmegyét igazgatja. A püspökök közülük kerülnek ki a bíborosok. Az élén áll a pápa, akit a bíborosi testületből választanak, így lesz első az egyenlők között. Ő Péter utóda, Krisztus földi képviselője, aki teljes és egyetemes hatalommal bír a hívek felett. A **szerezetese**k, akik nők és férfiak is lehetnek, különböző rendekben élnek. A kolostorok vezetői az apátok, illetve nők esetében a rendfőnök.

A katolikus templom tornyán egy kereszt látható. A belső tér két részből áll. A hajóban foglalnak helyet a hívek, míg a szentélyben a főoltár előtt miséznek a pap. Az ajtó melletti medencében szenteltvíz van. Belépéskor szokás keresztet vetni. Oldalt rendszerint szentek

szobrai, bibliai események képei, kisebb oltárok láthatóak. Itt található még a gyóntatószék is. A tabernákulum előtt, amelyben a szent jegyeket tartják, egy piros mécses ég. A római katolikus kereszten Jézus teste függ, azaz a **corpus**. A lefele néző arc a halál szenvedését, míg a felfele irányuló tekintet a feltámadás dicsőségét szimbolizálja. Előtte a hívek térdet hajtanak. Szokás gyertyát gyújtani a halottakért. A katolikus köszönés: „Dicsértessék a Jézus Krisztus! – Mindörökké! Ámen”

A vasárnapi **szentmise** kötött témájú, középpontjában az áldozás áll. Az egyházi év során megünneplik Krisztus megváltó munkáját a

testetöltéstől egészen az üdvösség megszerzéséig, illetve megemlékeznek Mária és a szentek munkájáról is. A misézés alatt több kegytárgyat is használnak. A kelyhek és a szentségtartók az áldozás eszközei, a csengő figyelmezteti a híveket a mise fontosabb részeire. A gyertya a hit szimbóluma. A szenteltvíz a megtisztulás eszköze, míg a füstölő jelképezi a menny jó illatát és viszi az égbe a közösség imáit.

Az egyházi év során sok ünnepet tartanak. A három főünnepe a Karácsony, a Húsvét és a Pünkösd. Jézus születésének ünnepe az Advent előzi

meg. Az Úr érkezéséhez sokféle hagyomány kötődik. Betlehemezés során előadják az ünnepi történetet. Sok templomban betlehemet is építenek. A Szenteste hagyományosan böjti ünnep, ezért szokás ilyenkor halat enni. Az éjféli, a hajnali és a nappali mise során a hívek

végigélhetik Jézus megváltó munkáját. Az éjféli mise a nap legsötétebb pillanatában kezdődik, jelzi a böjt és a sötétség végét. A hajnali mise, más néven a pástorok miséje a Megváltó megszületését, míg a nappali nagymise a kegyelem teljességét hirdeti a világnak. Húsvétkor, a negyven napos nagyböjt idején szokás kálváriát járni, azaz Jézus keresztútját végigjárni. Virágvasárnap körmenetben emlékeznek meg Jézus bevonulásáról Jeruzsálemben. A szent háromnapon – nagycsütörtök, nagypéntek és nagyszombat – Jézus szenvedésére és halálára emlékeznek a hívek, majd Húsvét vigíliájával készülődnek a feltámadás ünnepére. Hajnalban összegyűlnek, és tüzet gyújtanak sokhelyütt mind a mai napig. A feltámadási körmenettel zárul az ünnep. Pünkösd a Húsvét beteljesülésének, a Szentlélek eljövételének ünnepe. A mise központi témája a Szentlélek segítségül hívása. Hagyományosan ekkor bér mátkoznak a fiatalok. A csíksomlyói búcsú is ekkor van, mikor több ezren zarándokolnak el Erdélybe ünnepelni.

Húsvéti körmenet,
Spanyolország

Mt 16,18 ✠ „Te Péter vagy, és én ezen a kősziklán építem majd fel egyházamat, és a pokol kapui sem fognak diadalmaskodni rajta.”

KATOLIKUS – (görög: katholikosz) egyetemes, az egész földre kiterjedő.

ZSINAT – (latin: synodus). A katolikus főpapok egyházi ülészése fontos kérdések megvitatására illetve lelkészek és hívek tanácskozó testülete protestáns egyházakban.

BÉRMÁLÁS – (latin: confirmatio) megerősítés. A katolikus egyház szentsége, amely a keresztségben elnyert közösség megerősítése.

EUCHARISTIA – (görög) hálaadás, hálaadó imádság. Az úrvacsora neve.

TRANSZSZUBSTANCIÁCIÓ – (latin) átlényegülés. Katolikus tanítás a kenyér és a bor átváltozásáról Krisztus testévé és vérévé.

PENITENCIA – (latin: paenitentia) megbánás, bűnbánat, vezeklés, elégtétel.

PURGATÓRIUM – (latin: purgatorium) tisztítótűz, tisztítóhely, az átmeneti ideig tartó túlvilági szenvedés helye.

LAIKUS – (görög: laosz) nép, nem szakember, nem beavatott. Az egyház nem papi tagjai.

KLERIKUS – (latin: clericus) kisorsolt rész. A papi rend megnevezése.

PÁPA – (görög: papasz) atya. Az egyház legfőbb vezetője, a Szentatya.

PÁPÁI PRIMÁTUS – (latin). Első az egyenlők között. Az a hivatal, amelyet a pápa mint Péter utóda, betölt.

ULTRAMONTANIZMUS – (latin: ultra montes) 'hegyeken túl' kifejezésből. Német teológusok által kreált szó, amivel az Alpokon túli, azaz a pápához hű politikai irányzatra utaltak.

TABERNÁKULUM – (latin: tabernaculum) kis hajlék, oltárszekrény. A már átváltoztatott oltári szentségeket tartják benne.

VIGILIA – (latin) virrasztás. Az ünnep előestéje, ilyenkor szokásos imádságokkal tölteni az éjjelt.

Gondolkodjunk!

1. Magyarázd meg az alábbi összefüggéseket! Milyen kapcsolatban állnak egymással?
  - pápa - zsinat
  - klerikus - laikus
  - hit – jó cselekedek
  - bűn – szentségek
  - Mária – Jézus
2. Töltsétek ki az alábbi táblázatot! Miben közös és miben tér el a katolikus egyház tanítása a református egyházétól?

	Közös tanítás a református hittételekkel	Eltérő tanítás a református hittételektől
Szentháromságtan		
Megváltás tana		
Bűnbocsánat tana		
Üdvösség útja		
Keresztelés tana		
Úrvacsora tana		

3. Olvassátok át a húsvéti kálváriát a Függelékben! Az egyes stációk eseményeit hol említi a Biblia? Mely stációk nem szerepelnek a Szentírásban? Ha van a közeletekben kálváriadomb, látogassátok meg!
4. Ki volt Mindszenty bíboros? Nézzetek utána, majd beszéljétek meg, hogy miben lehet a példaképünk!
5. Válasszatok ki két embert, akik elmennek egy római katolikus misére, és az ottani élményeiket megosztják az osztállyal! Ha nincs a környéketeken rk. templom, válasszatok az online vagy televíziós közvetítéseket! A beszámoló lehet szóbeli vagy PPT formátumú (a templomban való fényképezéshez illik engedélyt kérni!).
6. Nézd meg alaposan a kép részleteit! Foglald össze az illusztráció segítségével a szerzetesi élet főbb jellemzőit!

3.

KELETI EGYHÁZAK

- Vitassátok meg, hogy miért szükségesek a templomokban a szimbólumok, képek? Alakítsatok két csoportot! Az egyikbe tartozzanak a díszítéspártiak, a másikba az ellenzők! Mindkét csoport gyűjtsön öt érvet az álláspontja mellett és tanárotok vezetésével ütköztessétek őket!
- Nézzétek meg az Ortodox Egyházak életét bemutató rövidfilmet: <https://www.youtube.com/watch?v=Gj4pUphDitA>! Milyennek benyomásotok lett az ortodox egyházzal kapcsolatban?

1. AZ EGYHÁZAK VALLÁSTÖRTÉNETE

Keleten már az apostoli korban kialakultak a legősibb gyülekezetek. IV. századtól egyre többen csatlakoztak az egyházhoz, ezért a tanítások hígulni kezdtek, és időszerűvé vált a bibliaszerinti tanok megfogalmazása. A Kr. u. 431-ben összeült efézusi zsinaton a monofiziták azt vallották, hogy Krisztusnak egy természete van, amiben az isteni és emberi jelleg egyesül. A zsinati határozat a kettős természetet vallotta, ezért a monofiziták kiváltak. Így jött létre a kopt, örmény, szír, indiai, etióp és eritreai egyház. Mára számuk 80 millióra tehető. Kr. u. 451-ben tartott kalcedóni zsinaton Nesztoriosz püspök azt állította, hogy Jézusnak csak az emberi természete szenvedett és halt meg, az isteni része érintetlen maradt. Nézete miatt száműzték. Követői alapították az asszír egyházat. Ma a számuk 900 ezerre tehető. Az két leszakadt irányzatot összefoglaló néven **ókeleti katolikusok**ként emlegetjük.

A következő századokban Kelet és Nyugat között több hitbeli vita is zajlott. A miséken az anyanyelvüket használták, engedékenyebbek voltak a kitagadottakkal szemben, és papjaiknak engedélyezték a nőszülést. A Filioque-vita során a keletiek tagadták, hogy a Szentlélek Fiútól is származik. A kezdetektől elfogadott volt Krisztus szimbolikus ábrázolása, de a VI. századtól már figurálisan is ábrázolják. Úgy tartották, hogy Isten bizonyos módon jelen van ezekben a képekben, ezért tisztelet és imádat illeti meg azokat. A hívek két részre szakadtak, egyes teológusok bálványimádásnak, míg mások az Isten különleges tiszteletének tartották az ikonokat. A vita képromboló harcokba torkollott, ami keleten a képtisztelet engedélyezésével zárult. 1054-ben végül bekövetkezett a **skizma**. Innentől beszélünk **ortodox** vagy más néven **görögkeleti katolikusokról**. Jeruzsálem, Antiochia, Alexandria és Konstantinápoly lettek a hitélet központjai, ahol gyülekezeti közösségek jöttek létre. Ezek a gyülekezetek önállóak, csak a közös tanok és a liturgia köti össze őket, illetve a császár, aki vallási kérdésekben is dönthetett. A X-XI. században a szláv népek is fölvetették a keresz-

tyénséget. Legtöbbjük az ortodox egyházhoz csatlakozott, és létrehozták az orosz, bolgár és szerb patriarchátusokat. Közöttük honosodott meg a **pravoszláv** kifejezés. A XIX. században egy-egy nemzet is létrehozta saját egyházát, amelyek közül a román patriarchátus a legnépesebb.

Kelet és Nyugat többször is megpróbálkozott az egyesüléssel, de erre eddig nem került sor, mivel kelet nem ismeri el a pápa főségét, illetve ragaszkodik saját tanításaihoz. A magyarok már a honfoglalás korában megismerkedtek az ortodoxiával, bár jelentős közösség csak az itt élő etnikumok közt jött létre. Ma 6 közösség létezik egy-egy nagyobb egyház részeként. Az ortodox egyházak 280 milliófőt számlálnak világszerte, ebből Magyarországon mintegy 200.000 élnek.

A skizma után a keleti keresztények egy része elismerte a pápát, az egyház fejének. Ők a **görög katolikusok**, akik saját egyházat alapítottak. A pápa fennhatósága alá tartoznak, de saját liturgiájuk van, függetlenek a Római Katolikus Egyháztól.

2. HITBELI KÉRDÉSEK ÉS AZ ORTODOX EGYHÁZ VÁLASZAI

A keleti katolikusok legnagyobb része az ortodox tanításokat fogadja el. Ebben a részben ezekkel a dogmákkal foglalkozunk.

2.1 MIT TANÍT A SZENTHÁROMSÁG SZEMÉLYEIRŐL ÉS FELADATAIRÓL?

Isten lényegében egy, de személyében három. A személyek teljesen önállóak és egyenrangúak. Az Atyától származik a Fiú és a Szentlélek, de elutasítják, hogy a Szentlélek a Fiútól is származik. Az Atya Isten a világ teremtője, a Fiú Isten a megváltó, a Szentlélek Isten pedig a fenntartó és megszentelő.

2.2 MIT TANÍT AZ EMBER MEGVÁLTÁSÁRÓL?

Az ember Isten képmása, akinek legfőbb célja, hogy **átistenüljön**. Az ortodoxok szerint nincs eredendő bűn. Az emberi természet ugyan megromlott, de felelősségre csak saját bűnei miatt vonható. A bűn elválasztja Istentől, de Jézus megváltása révén újra Isten gyermeke lehet. Isten kegyelme mellett szükséges az ember döntése is az egyesüléshez. Az átistenült ember betagozódik a Szentháromságot összefűző szeretetkapcsolatba, de nem válik istenné. Ez a legmélyebb kapcsolat, ami Isten és az ember között létre jöhet, egy tökéletes, bűntelen állapot.

2.3 MIT TANÍT A SÁKRAMENTUMOKRÓL?

Hét szentséget fogadnak el. A keresztelés, bérmálás és az első eucharisztia szentségét egyszerre szolgáltatják ki. A régi időkben Húsvétkor tartották a keresztelést, amely egy körmenettel zárult, ami a keresztelő kápolnától a templomig vezetett, ahol a keresztelést részesült a bérmálás és eucharisztia szentségében.

A **keresztelés** alkalmával az Isten gyermekévé válik a csecsemő (vagy a felnőtt), akinek a bűneit elmossa a szenteltvíz. Háromszor merítik alá, ami a Szentháromságra utal.

A **bérmálás** a hit megerősítésének szentsége, amelyet közvetlenül a megkeresztelés után szolgáltatnak ki. A püspök külön erre az alkalomra készített bérmaolajat használ, amellyel a keresztelést minden testrészét megkeni.

Az **eucharisztia** során a hívek kenyeret és bort vesznek magukhoz. A jegyek Krisztus valóságos testét és vérért hordozzák, így egyesül az ember az Istennel. Minden vasárnap és ünnepnapon kiszolgáltatják.

A **bűnbánat** szentsége a keresztelés és a legutóbbi eucharisztia óta elkövetett bűnöktől szabadít meg. A gyónás végén kiszabott penitencia tanító jellegű. A pap tanácsokkal látja el a gyónót, hogy az elkövetett bűnököt hogyan tudja elkerülni legközelebb.

Az **egyházi rendbe** Isten szolgálói tartoznak, akik életükkel bizonyítják, hogy Isten országa létezik itt a földön. Ők Krisztus szolgálói, de nem helyettesítői. A papi rend tagjai a diakónusok, papok és püspökök.

A **házasság**ot Isten alapította, hogy így tegye teljessé az emberi életet. A koszorúzás, azaz az esküvő során a házasulandó felek nem tesznek esküt. Középpontban az áldás áll, amellyel kihirdetik, hogy a házasok összetartoznak az örökéletben is.

A **betegek kenete** a gyógyulás és bűnbocsánat eszköze. Ha valaki nem gyógyul fel és meghal, akkor lelki útravalóul szolgál az örök életbe. Nemcsak egyszer, hanem többször is kiszolgáltatható egy személy esetében.

2.4 MIT TANÍT AZ ÜDVÖSSÉGRŐL ÉS A HALÁL UTÁNI ÉLETRŐL?

A halál után az ember ítélet alá esik. A bűnös lélekre megpróbáltatások, „vámok” várnak, ahol el kell számolnia földi életével. Ez után szenvedés vár rá, egészen az utolsó ítéletig. A kínok csökkenthetőek közbenjáró imával. Az igaz ember lelke a menny előszobájába kerül, ahol az utolsó ítéletig, a feltámadásig várakozik. Egyesek az örök boldogságba, mások az örök kárhozatra kerülnek.

2.5 MILYEN TANBELI SAJÁTOSSÁGOKAT VALL AZ ORTODOX KATOLIKUS EGYHÁZ?

A Szentírás mellett, amely 46 könyvből áll, a **Szenthagyományt** is Isten kijelentéseként ismerik el.

Mária, az istenszülő a szentek között különös tiszteletet kap. A **szentek** olyan átistenült személyek, akik életük során képesek voltak Jézus tanítása szerint élni. Példaképei és segítői a híveknek, de nem közvetítők. Erekyüket, ikonjaikat nagy tiszteletben tartják.

Az **ikon** Krisztus, Mária, a szentek, mártírok, angyalok és a Szentírás történeteinek képi ábrázolásai. Kezdetben a szobrokat, domborműveket is ezzel a szóval jelölték. Az ikon imádata nem magára a képre – vagy a képet hordozó fára – irányul, hanem az ábrázolt képmásra, tehát nem minősül bálványimádatnak. A képek tisztelete, az egyházi tanítósok szerint elvezetnek magának az Istennek a megismeréséhez.

HITÉLET ÉS VALLÁSI GYAKORLAT

Az ortodox egyház **egyenrangú** és **autokefál** egyházakból áll, és központi irányítás nélkül működik. Minden patriarchátus élén egy-egy rangidős főpap áll, aki törvénykezési joggal rendelkezik. Ha az egész egyházat érintő kérdésben kell dönteni, összehívják az egyetemes zsinatot. A püspökök között csak tiszteletbeli sorrend van. Az ortodox hierarchiában a második lépcsőfok a papé, aki az istentiszteletet végzi.

Rangban őt követi a diakónus, aki a pap mellett segédkezik, de istentiszteletet önállóan nem végezhet. Öltözetük a rangjuk és a vasárnapi liturgia szerint változik. Az egyház papjai – a püspökök és persze a szerzetesek kivételével – élhetnek házasságban. A szerzetesek Nagy Basileos regulája alapján élnek. Az angyalokat tekintik példaképüknek, laikus embereknek a szerzetesek életéről kell példát venniük. Fekete ruhájuk szimbolizálja, hogy ők a világ számára meghaltak, és csakis Isten országával törődnek.

Az ortodox templomok a kereszténység alapüzenetét szimbolizálják: Isten velünk van, ame-

lyet a kupola jeleníti meg. A templom épületének mintája a Jelenések Könyvében ábrázolt Isteni Ország. Az előcsarnok a világ szimbóluma. A templomhajóban a gyülekezet áll, székek csak a nagyon idősök és betegek számára vannak oldalt. Az oltárrész a szentély, az Isten Ország, ahova csak a papság léphet be. Itt található az oltárasztal, Krisztus trónusa. Rajta az Evangéliumos Könyv és az Eucharisztikus Áldozat. Az asztal körül vannak az angyalok és a szentek, illetve a papok, akik dicsőítik Őt. Az épület mellett sok szent tárgyat is használnak, amelyeknek hatalmuk van arra, hogy megjelenítsék Istent. Ilyenek az ikonok, a kereszt és a liturgikus ruhák elemei és színei. Használják a gyertyák természetes fényét, amely Krisztushoz vezet, illetve fontos szimbólum Krisztus nevének kezdőbetűje és összes betűi, a Szentháromságra utaló háromszög, az örökkévalóság köre és a hal. Keleten a kettős kereszt az elterjedt, amelynek felső, rövidebb léce az INRI felirat. Jelentése: A názáreti Jézus a zsidók királya.

A görög katolikusok köszönése: „Dicsőség Jézus Krisztusnak!”
válasz: „Dicsőség mindörökké!”

pontjában az Euchariszta áll. Az egyház imádkozik ugyan az egész vilá-
gért, de a Liturgiát kizárólag a hívekért végzi. Sokáig nem volt gyakorlat
azigehirdetés, mivel minden
emberi szó torzíja az Igét,
ez azonban napjainkra meg-
változott.

Az ortodox hívek január
7-én ünneplik a Karácsonyt,
mert a **julián naptárt** hasz-
nálják. Az ünnepet egy hóna-
pos böjt előzi meg, szenteste
az emberek főtt gabonát
esznek. Sokféle száraz töl-
gyágakat gyűjtanak, amely
a meleg szeretet jelképe. Az
ünnepi asztal elmaradhatat-
lan étele a diós csesznica. A

Húsvétot szintén a böjt előzi meg. Nagyszombaton éjfé-
li istentiszteletet tartanak, majd kezdődik a húsvéti körmenet. A templom épületé-
nek zárt ajtó-
i előtt történik

A vasárnapi **Liturgia**,
azaz az istentisztelet, a leg-
nagyobb és a legszentebb
mű, amit csak ember alkot-
hat. Hét alkalomból tevődik
össze, amelyek szombat
este kezdődnek, és vasár-
nap estig tartanak. A Li-
turgia folytatása az utolsó
vacsorának, ezért közép-

nek zárt ajtó-
i előtt történik
Krisztus feltámadásának
hírüladása. A hívők ezután
visszatérnek a templomba,
ahol folytatódik a hajnali
istentisztelet. A húsvéti ke-
nyér, a pitka nagyon lényeges
eleme a hagyományoknak.
Kerek formájú, és a közepé-

re egy piros tojást tesznek. Pünkösd vasárnapját a Halottak Szombatja előz meg, amikor az elhunytakra emlékeznek. Az ortodox Pünkösd vasárnapjától keddig tart, amikor a hívők zöld növényt visznek haza az ünnepi mise után, amely az újjászületés jelképe.

Jn 14,9 ✠ „Aki engem lát, látja az Atyát.”

SKIZMA – (görög: scizma) egyházszakadás. A katolikus egyház egységéből való kiválás.

MONOFIZITA – (görög: monoszphüszis) egy természet szóból. Tévtanítás, miszerint Krisztusban az isteni és az emberi természet egysége valamilyen természetes összetettséggel. Többnyire a test és a lélek egységét hozták föl példának.

ORTODOX – (görög: orthosz és doxa szavakból) igaz hitű, eredeti.

PRAVOSZLÁV – (orosz) igaz hitű. Az ortodox tükörfordítása.

AUTOKEPHAL – (görög) Önálló, önkormányzat. Azon egyházak, amelyek más országbeli pátriarkától függetlenek.

PÁTRIÁRKA – (görög) Ősatya. A keleti katolikus egyházak legfőbb vezetője.

PATRIARHÁTUS – egyházkormányzati egység, egyházmegye, melynek élén pátriárka áll. Mai patriarhátusok: Konstantinápoly, Alexandria, Antiokhia, Jeruzsálem, Moszkva.

ÁTISTENÜLÉS – (görög: theoszisz) A kegyelmi hatás kifejezése, amikor Isten kezdeményezésére az ember üdvössége Jézus Krisztusban valósággá válik.

THEOTOKOSZ – (görög) Istenszüdő. Mária, akit lehet „istenszüdő” névvel illetni, mert bár Krisztus csak emberi testét kapta tőle, az embersége mellett isteni személy volt.

IKON – (görög: icon) kép, képmás. Az ortodox egyház szentképeinek neve. Az ikonostáz a templomokban az oltártér a gyülekezettől elválasztó, szentképekkel díszített fal.

DIAKÓNUS – (görög: diakonosz) szolga, segítő. Az egyházban alsó papi fokozat.

Gondolkodjunk!

1. Magyarázd meg az alábbi fogalmakat!

- ókeleti
- ortodox
- pravoszláv
- görögkeleti
- görög katolikus

2. Töltsétek ki az alábbi táblázatot! Miben közös és miben tér el az ortodox egyház tanítása a református egyházétól?

	Közös tanítás a református hittételekkel	Eltérő tanítás a református hittételektől
Szentháromságtan		
Megváltás tana		
Bűnbocsánat tana		
Üdvösség útja		
Keresztelés tana		
Úrvacsora tana		

3. Az ortodox egyházban a színeknek nagy jelentősége van. Keressetek olyan bibliai történetet, igét, amely kapcsolódhat az adott színhez!
- arany
  - fehér
  - piros
  - zöld
  - kék
4. Olvassátok el a Függelékben lévő imádságot! Mit jelent az ikon az ortodoxok számára?

5. Ki volt Miklós püspök, és mit jelent az ortodoxok számára? Miben lehet a példaképünk?
6. Válasszatok ki két embert, akik elmennek egy ortodox istentiszteletre, és az ottani élményeiket megosztják az osztállyal! Ha nincs a környéketeken templom, válasszatok az online vagy televíziós közvetítéseket! A beszámoló lehet szóbeli vagy PPT formátumú (a templomban való fényképezéshez illik engedélyt kérni!).

4.

EVANGÉLIKUS EGYHÁZ

- Gyűjtsétek össze, hányféle bibliafordítást ismeretek! Miért van ennyi fordítás?
- Nézzétek meg a Luther Márton életét bemutató rövidfilmet: <https://www.youtube.com/watch?v=ZV-Bgcbkjho>! Mik voltak Luther legfontosabb nézetei?

1. AZ EGYHÁZ VALLÁSTÖRTÉNETE

A XVI. században az egyház erkölcsi és hitéleti problémákkal küzdött. A lelki megtisztulást és a tiszta bibliai tanítást tűzte ki célul Luther Márton, amikor kifüggesztette **1517. október 31-én** 95 tételét a wittenbergi vártemplom kapujára. Tettével óriási változásokat indított el. Sokan csatlakoztak hozzá, hamarosan a nemesek között is befolyásos barátokra tett szert. 1529-ben a worms-i birodalmi gyűlésen a Luthert támogató fejedelmek tiltakoztak, azaz **protestáltak**, mivel a régi hitet rájuk akarták kényszeríteni. Így jött létre a protestáns rendek szövetsége, amely egy évvel később bemutatta a birodalmi gyűlésen az **Ágostai hitvallást**. Ez a confessio az alapvető hitelveiket foglalja össze. A császár 1555-ben engedélyezte a szabad vallásgyakorlást a „cuius regio, eius religio” elv alapján. A földbirokok nemesség szabadon csatlakozhatott az új kegyességhez. Innentől a birtokán élő jobbágyok és familiárisok is az új irányzathoz tartoztak. Ha az uraság visszatért a régi hitre, a birokon élők is rekatolizáltak. Ez a rendelet szolgált mintául a következő századokban, amikor komoly harcok folytak a katolikusok és protestánsok között. Magyarországon nagyon hamar elterjedt ez az új kegyesség. Az első evangélikusok a németajkúak lettek, akik közt a vándorprédikátorok hirdették az Igét. Az egyház neve az örömhírre utal, amelyet szüntelen hirdetni kell. Reformátori hitelvek mentén épült föl az egyház. A XVII. században a protestáns ortodoxia a bibliai tanítást helyezte előtérbe. Minden népnek az anyanyelvén prédikáltak, és a templombelsőt úgy átalakították át, hogy a teljes figyelem a prédikációra irányuljon. A század végére egyre nagyobb teret kapott a pietizmus. A hívek számára fontossá vált a személyes meggyőződés, az egyéni kapcsolat Istennel. A XVIII. század végén és a XIX. században a felvilágosodás hatására a megjelentek a tudós papok. Iskolákat alapítottak, tanítottak, és nagyban hozzájárultak hazájuk fejlődéséhez. A Habsburg Birodalomban az uralkodók, bár a katolikus hitet támogatták, egyre nagyobb szabadságot adtak a protestáns egyházaknak. Mérföldkőnek számított a Türelmi rendelet.

A XIX. század közepén viszonylagos nyugalomban éltek a protestánsok. Felvetődött az evangélikus és református egyház uniójának gondolata, amely végül nem valósult meg, de a két egyház szorosan együttműködik azóta is. A XIX. század végén komoly ébredési mozgalmak jelentek Európa szerte. A misszió és a hitvallás határozta meg az egyház életét. A belmisszió során a diakónusok az egyháztól eltávolodtak, és a szegények között szolgáltak. Ekkor indult be a vasárnapi iskola mozga-

Luther asztala a wartburgi várban, ahol lefordította a Szentírást német nyelvre

lom és a társadalmi misszió. Miszionáriusok jártak be a világot, és hirdették Isten Igéjét. Megjelentek az első bibliatársulatok, azzal a céllal, hogy a Bibliát minél több nyelvre fordítsák le és terjesszék. A XX. századi diktatúrák borzalmai ellen az evangéli-

kus egyház is fellépett. Részt vett II. világháborúban az üldözöttek mentésében és támogatásában. A kommunista Magyarországon iskoláit, intézményeit államosították. Lelkészeiket igyekeztek irányításuk alá vonni, de sokan maradtak hűek az evangéliumhoz. Ma a világon mintegy 70 millió evangélikus él, akiket a Lutheránus Világszövetség köt össze. Magyarországon mintegy 215 ezren élnek.

2. HITBELI KÉRDÉSEK ÉS AZ EVANGÉLIKUS EGYHÁZ VÁLASZAI

2.1 MIT TANÍT A SZENTHÁROMSÁG SZEMÉLYEIRŐL ÉS FELADATAIRÓL?

Isten lényegében egy, de személyében három. A személyek önállóak és egyenrangúak, akiket a szeretetkapcsolat fűz össze. Az Atya Isten a világ teremtője és fenntartója, a Fiú Isten a megváltó, a Szentlélek Isten pedig a megszentelő.

2.2 MIT TANÍT AZ EMBER MEGVÁLTÁSÁRÓL?

Az ember eredendően bűnös, akinek szüksége van a megváltásra. A „solus Christus”, a „sola gratia” és a „sola fide” alapján, egyedül Krisztus által, Isten kegyelméből, csakis hitből által lehet üdvözülni.

2.2 MIT TANÍT A SÁKRAMENTUMOKRÓL?

Két szentséget tartanak Jézustól eredőnek, a keresztséget és az úrvacsorát.

Keresztelés során az óember meghal és újjászületik, aki az Isten gyermekévé válik. Isten ígérete az üdvösségre, amelyet az ember hittel elfogad. Mind gyermekeket, mind felnőtteket megkeresztelnek.

Az **úrvacsora** a bűnbocsánat és az Istennel való közösség alkalmá. Krisztus valóságosan jelen van a jegyekben, amelyek nem változnak át. Ahogy szokták fogalmazni, Krisztus „felette, alatta, illetve a kenyérben” van. A hívek mind a kovásztalan kenyérből, mind a borból kapnak.

2.3 MIT TANÍT A LÁTHATATLAN VILÁGRÓL ÉS A HALÁL UTÁNI ÉLETRŐL?

Az üdvösségre jutott ember életében a Szentlélek munkálkodik. A halál a bűn következménye, amely elszakít az élettől. Az üdvözült ember számára a bűnnel teli étellel való szakítást jelenti, míg aki elutasítja az Istent, annak a halál az éltető Istennel való szakítást jelenti. Az utolsó ítéletkor mindenki feltámad. A köztes időről nem tanít, mivel nincs bibliai megalapozottsága.

Luther Márton szobra,
Wittenberg

2.4 MILYEN TANBELI SAJÁTOSÁGOKAT VALL AZ EVANGÉLIKUS EGYHÁZ?

Luther Márton volt az első reformátor, aki a „sola Scriptura” elv alapján csakis a Bibliát tekintette Isten írott Igéjének. A palesztin kánont fogadta el az alexandriai helyett, így a protestáns Biblia 66 könyvből áll. A Szentagyományt elhagyta, és a prédikációk során ragaszkodott az anyanyelvi Szentíráshoz és igehirdetéshez.

HITÉLET ÉS VALLÁSI GYAKORLAT

Az evangélikus egyház is – a reformátushoz hasonlóan – a paritás elvét vallja, azaz minden szinten, az egyházkerületekben, egyházmegyékben és az egyházközségekben egy lelkészi és nemlelkészi vezető szolgál. Ezekben a szinteken vannak közgyűlések. Magyarországon három egyházkerület van. Az országos ügyekben a zsinat dönt, melynek vezetője az elnök-püspök és az országos felügyelő. A legfőbb lelkészi tisztség a püspöki cím, majd jön az esperes, végül a parókus lelkész. A lelkész feladata a gyülekezet lelkigondozása és tanítása, míg a felügyelők hatáskörébe tartozik az anyagi feltételek biztosítása. A lelkész a presbitériummal együtt munkálkodik a gyülekezetért. A liturgikus ruhája a Luther-kabát, amely eredetileg a doktori talár volt Wittenbergben. Luther ezzel az öltözettel határolódott el a papság katolikus értelmezésétől. A kabát nyaki részén hordott fehér kendő a tízparancsolat tábláit szimbolizálja. Manapság egyre elterjedtebb az alba viselete is.

Az evangélikus templom tornyán egy kereszt áll. Gyakran olvasható a falán az „Erős vár a mi Istenünk” köszöntés is. A belső résznek két fókuszpontja van, a szószék, ahonnan az igehirdetés hangzik, és az oltár, ahol a liturgia jelentős része zajlik, köztük az úrvacsora is. Mögötte található az oltárkép, amely eltérően a katolikus gyakorlattól, mindig bibliai témájú. A templom díszítésére nincs általános rendelkezés. Vannak letisztult és igen díszes templombelsők is. Az evangélikus köszönés: „Erős vár a mi Istenünk!” Az evangélikus kereszt üres, amely a feltámadásra utal.

Evangélikus templom, Budapest

A vasárnapi istentisztelet középpontjában a prédikáció, azaz Isten üzenete áll. Minden vasárnapnak megvan a témája. Az evangélikus liturgia szerves része a zsoltárolvasás, az imádság, amely lehet szabadon fogalmazott vagy kötött formájú, a hitvallás, a bűn megvallása és feloldása, illetve az éneklés. A karácsonyi és az húsvéti istentisztelet rendhagyó felépítésű. A liturgia bibliai szövegekre és éneklésre épül, amelyek az elmélyülést és az üzenet megélését szolgálják. Hagyományosan böjt előzi meg mindkét ünnepet, amikor gyakran kerül az asztalra aszalt szilvás bablevés vagy mákos guba. Pünkösöd a Szentlélek kitöltetésének ünnepe. Régi gyülekezetekben szokás, hogy ilyenkor zöld levelekkel díszítik a templomot.

Zsolt 46,2 ☞ *„Isten a mi oltalmunk és erősségünk, mindig biztos segítség a nyomorúságban.”*

CONFESSIO – (latin) bűnvallás, gyónás, hitvallás; hitvallási irat.
ALBA – liturgikus ruházat, amelyet különleges eseményeknél hordanak a lelkészek. Színe fehér, innen kapta nevét.

CUIUS REGIO, EIUS RELIGIO – (latin) Akié a föld, azé a vallás.
DIAKÓNUS – (görög: diakonosz) szolga, segítő. Az evangélikus egyházban néhol a másodlelkész címe. Protestáns egyházakban a nem lelkészi képesítésű, de fő foglalkozású gyülekezeti munkások neve.

PROTESTÁNS – (latin: protestatio) tiltakozik szóból ered. A reformáció révén létrejött keresztyén felekezeteknek összessége.

SOLA FIDE – (latin) egyedül hitből. Csakis a hit által válik az ember igazzá Isten szemében. A jócselekedet pusztán következménye a hitnek, nem feltétele.

SOLA GRATIA – (latin) egyedül kegyelemből. Isten kegyelméből üdvözülhet az ember, semmiféle jócselekedet nem elégséges hozzá.

SOLA SCRIPTURA – (latin) egyedül a Szentírás. Csakis a Biblia Isten írott szava.

SOLUS CHRISTUS – (latin) egyedül Krisztus által. Csakis Krisztus megváltása által üdvözülhet az ember, senki más által.

Gondolkodjunk!

1. Magyarázd meg az alábbi kifejezéseket!

- sola fide
- sola gratia
- sola Scriptura
- solus Christus
- palesztin kánon

2. Töltsétek ki az alábbi táblázatot! Miben közös és miben tér el az evangélikus egyház tanítása a református egyházétól?

	Közös tanítás a református hittételekkel	Eltérő tanítás a református hittételektől
Szentháromságtan		
Megváltás tana		
Bűnbocsánat tana		
Üdvösség útja		
Keresztelés tana		
Úrvacsora tana		

2. Luther két bibliai Igén keresztül értette meg, hogy Isten csakis az ember hitét nézi: Hab 2,4 és Róm 1,17. Gyűjts még több Igét, amelyek a hittel kapcsolatosak!
3. Az evangélikus egyház jelképe a Luther-rózsa. Olvassátok el keletkezési történetét, majd fogalmazzátok meg egy mondatban a rózsza üzenetét!

4. Ki volt Szt. Gábor? Nézzetek utána és beszéljétek meg, hogy mi lehet példaképünk?
5. Válasszatok ki két embert, akik elmennek egy evangélikus istentiszteletre, és az ottani élményeiket megosztják az osztállyal! Ha nincs a környéketeken k templom, válasszátok az online vagy televíziós közvetítéseket! A beszámoló lehet szóbeli vagy PPT formátumú (a templomban való fényképezéshez illik engedélyt kérni!).

UNITÁRIUS EGYHÁZ

- Vitassátok meg, hogy mi a fontosabb, az észre vagy a szívre hallgatni! Alakítsatok két csoportot! Az egyikbe tartozzanak, aki az ész mellett érvelnek, a másikba a szív-pártiak. Mindkét csoport gyűjtsön öt érvet az álláspontja mellett, és tanárotok vezetésével ütköztessétek őket!
- Nézzétek meg az a szovétai unitárius templom avatásáról szóló rövidfilmet: <https://www.youtube.com/watch?v=hIVfjt87a7U!>

A tordai templom felirata

1. AZ EGYHÁZ VALLÁSTÖRTÉNETE

A reformáció idején Szervét Mihály, az **antitrinitárus** irányzat megalapítója úgy tartotta, hogy Isten egysége oszthatatlan, így helytelen Szentháromságról beszélni. Követője, Giorgio Blandrata, orvos és tanító, aki eleinte Itáliában, majd Lengyelországban hirdette tanait. Munkáját folytatta Fausto Sozzini, és megalapították a lengyel unitárius vagy, ahogy ott nevezik, a szociniánus egyházat. Blandrata Európa több országában is élt, ám az inkvizíció őt is üldözte. Erdélybe menekült, ahol János Zsigmond

orvosa és tanácsadója lett. A szentháromságot tagadó eszme ekkor gyökeredzett meg az udvarában. Erdély szerte Dávid Ferenc, kolozsvári lelkész terjesztette el az unitárius tanokat. A fejedelem udvari prédikátora lett, az 1568-as tordai országgyűlésen

komoly szerepet vállalt az első vallásszabadságot biztosító határozat megszületésében. A törvény a katolikus, evangélikus, református és unitárius felekezetekre vonatkozott. Ekkor alakult meg a magyar unitárius egyház, melynek neve Isten egyetlen voltára utal. Az ellenreformáció alatt a lengyel közösséget komoly üldöztetés érte, így sokan elmenekültek. Ekkor jöttek létre a svájci, a holland és az angol gyülekezetek, de a legtöbben Erdélybe menekültek. A Habsburg rekatolizáció idején az itteni közösségeket is komoly veszteség érte: elvették templomaikat, iskoláikat. Évtizedekig csak magánházaknál tarthattak istentiszteletet. A Türelmi rendelet mérsékelte az elnyomást, templomok épültek, közösségek alakultak. A gyülekezetekben a lelkész mellett a presbitérium is vezető szerepet kapott. Magyarországon az 1848-as áprilisi törvények elismerték az unitárius egyházat, így végleg megszűnt az üldöztetés. A következő évtizedekben szervezetek, intézmények alakulnak. Egyre több teológiai írás látott napvilágot.

A XIX. században a világon szétszéledt unitáriusok megkeresték egymást. Az angol és amerikai gyülekezetek szoros kapcsolatot ápolnak a mai napig az erdélyi egyházzal. Az amerikai unitáriusok nagy hangsúlyt fektettek a vallásszabadságra. Tanításuk szerint a dogmák helyett a lelki

szabadságot kell hirdetni. Így jött létre az unitárius-univerzalista vallás, amelynek nincs hitvallása, és a keresztyén alapba beépült több más vallás és filozófia is.

Az első világháború után Erdélyt Romániához csatolták. Az ott élő magyarokat erőszakkal igyekeztek elnyomni. Az egyházi líceumok, köztük az ekkor alapított unitárus iskolák lettek a magyarság megtartói. A második világháborúban az unitáriusok is részt vállaltak a rászorulóknak segítségében. A háború után valamennyi intézményt államosítottak, az egyházi vagyont és a földeket elkobozták. A szocializmus idején a protestáns felekezetek közös intézményben képezték lelkészeiket. Az elnyomás ellenére a gyülekezetek fennmaradtak, sőt a nagyobb városokban újak jöttek létre. A rendszerváltás után megindulhatott egy egyház újjászerveződése, ennek szimbolikus eseménye, hogy az erdélyi és magyarországi egyházak egyesültek 2012-ben, és létrejött a Magyar Unitárius Egyház, amelynek székhelye Kolozsvár lett. Erdélyben 80.000-en, Magyarországon közel 7000-en vallják magukat unitáriusnak.

2. HITBELI KÉRDÉSEK ÉS AZ UNITÁRIUS EGYHÁZ VÁLASZAI

2.1 MIT TANÍT A SZENTHÁROMSÁG SZEMÉLYEIRŐL ÉS FELADATAIRÓL?

Isten egy, a szerető Atya, aki teremtője és gondviselője a világnak. Tagadják a Szentháromságot. Jézust olyan mélyen hívő embernek, prófétának tartják, akihez hasonló nem született soha. Példamutató életét tartják megváltó munkájának, és nem hisznek a feltámadásában. A „szent lélek” Isten gondviselő tevékenysége, amikor közvetlen kapcsolatot létesít az emberrel.

2.2 MIT TANÍT AZ EMBER ÜDVÖSSÉGÉRŐL?

Minden ember üdvözülhet, aki Istent követi. Tagadják az eredendő bűn dogmáját, azaz mindenki jónak születik, de nyitott a rosszra. Az unitáriusok a jellem általi üdvözülést vallják. Alapja a belső béke s az abból fakadó boldogság, amely már itt a földön elérhető, és folytatódik az öröklétben.

2.3 MIT TANÍT A SÁKRAMENTUMOKRÓL?

Két újszövetségi szertartást gyakorolnak, a keresztelést és az úrvacsorát, amelyek példamutatók az erkölcsös élethez. A **keresztelés** során a szülők kinyilvánítják, hogy gyermeküket keresztény hitben nevelik fel. Az **úrvacsora**, melyet két szín alatt szolgálnak ki, egy felebaráti asztalközösség, amely során Jézus életére és halálára emlékeznek.

2.4 MIT TANÍT A LÁTHATATLAN VILÁGRÓL ÉS A HALÁL UTÁNI ÉLETRŐL?

Az ember lelke örökéletű. A halál után mindenki számot ad életéről, mielőtt Istenhez kerül. A földi élet ekkor teljesedik ki. A személyes Gonosz létét elutasítják.

2.5 MILYEN TANBELI SAJÁTOSSÁGOKAT VALL AZ UNITÁRIUS EGYHÁZ?

Az Isten minden embernek lelki tehetséget adott, amelyekkel gyermekévé és munkatársává lehet. Ilyen a hit, az értelem, a szabad akarat, a lelkiismeret és a szeretet. Ezek birtokában mindenkinek lehetősége van hallgatni rá vagy elutasítani őt. A hit révén jön létre a kapcsolat Istennel, az értelem által képes az ember dönteni, amely a szabad akarat miatt lehet jó vagy rossz. A lelkiismeret buzdít mindenkit a jóra, a szeretet pedig a bizalomra és a békességre. Így mindenki teljes felelősséget vállal életéért és üdvösségéért.

HITÉLET ÉS VALLÁSI GYAKORLAT

A protestáns hagyomány szerint itt is a zsinat-presbiteri elv alapján szerveződik az egyház. A gyülekezetek élén a lelkész és a **keblitanács** áll, amely a presbitérumnak felel meg. Tagjai a keblitanácsosok. A gyülekezeteket az **egyházkör** fogja össze, amely megfelel az egyházmegyének. Élén az esperes és a felügyelő gondnok áll. A legfőbb döntéshozó szerv a zsinat, melynek elnöke a püspök és két főgondnok. Az unitárius lelkészek, férfiak és nők egyaránt palástot hordanak. Képzésük során közösen tanulnak a református és az evangélikus teológusokkal.

A templom tornyán toronygomb áll. A belső tér egyszerűsége és dísztelensége a figyelmet a középpontra, a templompiacra irányítja, ahol a szószék és az úrasztala áll. Innen hangzik a prédikáció, mely példát mutat az erkölcsös élethez, illetve itt zajlanak a szertartások is. A padokban külön ülnek a nők és a férfiak. Az unitárius köszönés: „Isten áldjon!”

A nagyobb ünnepek, mint a Karácsony, a Húsvét és a Pünkösd alkalmak az önvizsgálatra, a lelki közösség megélésére. Ekkor úrvacsorás istentiszteleteket tartanak. A Karácsony az emberi Jézus születésének ünnepe, aki életében megmutatta, milyenné lehet az ember, ha hisz. A Húsvét központjában Jézus halála áll. Nagypéntek böjti nap, ilyenkor szokás az úrasztalát fekete kendővel letakarni. Az otthoni asztalra gyümölcsök, tészták kerülnek. Vasárnap a lelki megújulást ünneplik, Jézus eszmei győzelmét a halál felett. Pünkösd Isten szeretetének, az emberben munkálkodó erejének ünnepe, amikor megalakult az egyház.

Unitárius templom

Mt 10,16 ☸ „...legyetek azért okosak, mint a kígyók, és szelídek, mint a galambok!”

ANTITRINITÁRIUS – (latin) Szervét Mihály nevéhez fűződő irányzat, amely tagadja a szentháromságot. Csak az Atya istenségét ismeri el, tagadja az eredendő bűnt és az eleve elrendelést.

UNITÁRIUS – (latin: unus) egy, egyedüli. Egy az Isten.

SZOCINIÁNUS – Laelius Socinus (Lelio Sozzini, 1525-1562) olasz szentháromság-tagadó teológus. Itáliában az ő nevéhez fűződik az antitrinitárius mozgalom. Unokaöccse Fausto Sozzini a lengyelországi egyház alapítója.

UNITÁRIUS – UNIVERZALISTA – 1961-ben létrejött egyház az USA-ban. Az 1793-ban alapított Univerzalista Egyház és az 1825-ben alapított Unitárius Egyházegyesülete. Az Univerzalista Egyház szerint, minden ember üdvözl, mivel mindenki Isten gyermeke.

KEBLITANÁCS – presbitérium

Gondolkodjunk!

1. Magyarázd meg az alábbi fogalmakat!

- antitrinitárius
- unitárius
- zsinat-presbiteri elv
- keblitanács
- egyházkör

2. Töltsd ki a táblázatot! Miben közös és miben tér el az unitárius egyház tanítása a református egyházétól?

	Közös tanítás a református hittételekkel	Eltérő tanítás a református hittételektől
Szentháromságtan		
Megváltás tana		
Bűnbocsánat tana		
Üdvösség útja		
Keresztelés tana		
Úrvacsora tana		

3. Olvassátok el a bűneset történetét a Bibliából (1Móz 3)! Mit jelent bűnösnek születni? Mi a különbség az eredendő bűn és az egyéni bűn között?
4. Olvassátok el a tordai országgyűlés határozatát a Függelékből! Miért jelentős ez a törvény?
5. Ki volt Orbán Balázs? Nézzetek utána, és beszéljétek meg, hogy mi-ben lehet példaképünk!
6. Válasszatok ki két embert, akik elmennek egy unitárius istentiszteletre, és az ottani élményeiket megosztják az osztállyal! Ha nincs a környéketeken unitárius templom, válasszatok az online vagy televíziós közvetítéseket! A beszámoló lehet szóbeli vagy PPT formátumú (a templomban való fényképezéshez illik engedélyt kérni!).

6.

BAPTISTA EGYHÁZ

- Vitassátok meg, hogy az istentiszteleteken milyen énekeket énekelhetünk! Alakítsatok két csoportot! Az egyikbe tartozzanak a hagyományos „énekeskönyv-pártiak”, a másikba a modernizáló, ifjúsági éneket támogatók. Mindkét csoport gyűjtsön öt érvet az álláspontja mellett, és tanárotok vezetésével ütköztessétek őket!
- Nézzétek meg az 1960-as években készült felvételt egy amerikai gospel kórusról: https://www.youtube.com/watch?v=V_4zV_Z3jAQ! Mi a véleményetek?

1. AZ EGYHÁZ VALLÁSTÖRTÉNETE

A reformáció idején megjelent **anabaptista mozgalom** hívei úgy tartották, hogy a keresztelés feltétele a tudatos és önkéntes odaszánás a hívek részéről, így elutasították a gyermekkeresztséget. Az irányzat híveivel konfrontálódtak mind a katolikus, mind a protestáns egyházakkal. Ebben az időben az angolszász vidéken kialakult a puritán mozgalom, amely az apostoli lelkületet vette mintául. Tagjai a bizonyágtévő életet és a közösséget helyezték előtérbe. Élesen bírálták az anglikán egyházat fényűző életvitele miatt. Az anglikán egyház üldözése miatt sokan Németalföldre menekültek.

Az itteni közösség vezetői, John Smith és Thomas Helwys a **felnőtt keresztséghez** ragaszkodva, az elsők közt merítkeztek be 1609-ben. Később kettészakadtak, míg Smith és társai a **mennonita egyházhoz** csatlakoztak, Helwys visszatért Angliába, ahol megalapította az első baptista gyülekezetet. Ez **az új irányzat az anabaptista és puritán mozgalomból nőtte ki magát**. Nevükben hordozták legfontosabb hitelvüket, miszerint az Istenhez tartozás jele a keresztség, vagy ahogy ők hívják – a bemerítkezés, latinul baptismus. Eleinte magánházakban tartották alkalmaikat, ahol közösen olvasták a Bibliát, imádkoztak és énekeltek. Hamar országszerte alakultak baptista gyülekezetek.

Az Amerikába induló első telepesek közt is sokan voltak.

Később a déli államokban keletkeztek a legjelentősebb gyülekezetek, elsősorban a felszabadított rabszolgák közt. A mai napig ezekben az államokban vannak a legna-

gyobb gyülekezetek. Az európai kontinensen a XVIII.- XIX. században jelentek meg a nagyobb közösségek Johann Gerhardt Oncken hamburgi prédikátor hatására. Magyarországon is ekkor alakult baptista gyülekezet Pest-Budán. Az első hirdetőik iparoslegények voltak, akik Oncken igehirdetéseit hallgatták Hamburgban. Az 1848-49-es szabadságharc nehezítette a missziós munkát, de a kiegyezés után már könnyebb lett. Ekkor érkezett az országba Henrik Meyer, aki elsősorban a német ajkú lakosság közt szolgált. A magyar anyanyelvűek közt Kornya Mihály, Meyer tanítványa folytatta a munkát Felvidéken, Erdélyben és az Alföldön. A XX. század elejére mintegy 5000-en vallották magukat baptistának. A német és magyar ajkú közösségek sokáig egymástól külön működtek. 1905-ben jelent meg az **Ócsai Hitvallás**, inentől lett elismert közösség Magyarországon. Nem mindenki fogadta örömmel a döntést, mivel nem kaptak teljes szabadságot és elismerést az államtól. A hívek egy csoportja Kornyavezetésével, független gyülekezetekként működött tovább. A XX. századi gazdasági kivándorlás idején Amerikába diszsidáltak a legtöbben a magyar gyülekezetekből, mivel ott többmillióan vallották magukat baptistának. Az ekkor alakult magyar közösségek

jelentős segítséget nyújtottak a nehéz időkben az itthonmaradottaknak. A trianoni döntés következményeként a gyülekezetek jelentős része a határon túlra került. Az anyaországban megindult a belmisszió, illetve felszámolták a megosztottságot is. A II világháború során a baptista lelkészek is kiálltak az üldözöttek mellett. 1947-ben megkapták a teljes egyenjogúságot, és 1955-ben

felvették a Magyarországi Baptista Egyház nevet. A világon 100 millióra tehető a számuk, akiket a Baptista Világszövetség köt össze. 18.000 ezren élnek Magyarországon.

2. HITBELI KÉRDÉSEK ÉS A BAPTISTA EGYHÁZ VÁLASZAI

2.1 MIT TANÍT A SZENTHÁROMSÁG SZEMÉLYEIRŐL ÉS FELADATAIRÓL?

Az egy Isten Atyának, Fiúnak és Szentléleknek jelenti ki magát a Szentírásban. Isten tökéletes és mindenható, aki végtelenül bölcs. Az Atyától ered minden, és ő tartja fent a látható és láthatatlan világot. A Fiú Isten emberi testet öltött, így váltotta meg az emberiséget. A Szentlélek személyes jelenléte Istennek a világban, rajta keresztül valósul meg akaratja és igazsága.

2.2 MIT TANÍT AZ EMBER ÜDVÖSSÉGÉRŐL?

Az ember bűnben él, aki Isten kegyelméből üdvözülhet. Jézus megváltott mindenkit, de egyen-egyenként eldöntheti, hogy elfogadja vagy elutasítja a felajánlott kegyelmet.

2.3 MIT TANÍT A SÁKRAMENTUMOKRÓL?

Két bibliai szertartást tartanak Jézustól eredőnek, az úrvacsorát és a bemerítést.

Az **úrvacsora**, azaz a kenyértörés jegyei, a kenyér és a bor Jézus megváltásának jelképei. Az hívő a Szentlélek által egyesül Istennel, akivel áltéli a legbensőbb közösséget.

A **bemerítés** az újjászületés jelképe. Ebben a szertartásban csak az részesülhet, akinek életén látszanak megtérés gyümölcsei, vallást tett Jézusba vetett hitéről, és

önként kérte a bemerítést. A teljes alámerülés szertartását gyakorolta a korai egyház is. Ez annak a jelképe, hogy az újjászületett ember szakít korábbi életével, és egészen átadja magát Istennek, amelyet a fehér ruhája jelképez.

2.4 MIT TANÍT A LÁTHATATLAN VILÁGRÓL ÉS A HALÁL UTÁNI ÉLETRŐL?

Az ember élete nem ér véget a halállal, lelke különválik a testtől. A hívők lelke élvezik a megváltást, míg a hitetlenek szenvednek. Az utolsó ítéletkor a lélek újra egyesül a feltámadott testtel. A Sátán végleg legyőztek, megszűnik a földi szenvedés és nyomorúság. Ezután Isten békeségében élnek a hívek.

2.5 MILYEN TANBELI SAJÁTOSÁGOKAT VALL A BAPTISTA EGYHÁZ?

A baptisták nagy gondot fordítanak az egyéni és gyülekezeti élet tisztaságára. Úgy tartják, hogy a keresztyénhez nem méltó viselkedés érdemtelenné teszi az embert a gyülekezeti tagságra. Különösen fontosnak tartják az adakozást, akár anyagi, akár egyéni szolgálat formájában. A magyarországi Baptista Szeretetszolgálat az ország egyik

legnagyobb segélyszervezete, amely katasztrófák helyszínén illetve hátrányos helyzetű embereken segít világszerte.

HITÉLET ÉS VALLÁSI GYAKORLAT

A baptista gyülekezetek önállóak. Szövetséget alkotnak egymással, melynek élén a megválasztott elnök áll. Nálunk hat egyházkerület egyesíti a gyülekezeteket, amelyeket Magyarországi Baptista Egyház fog össze. Nincsenek püspökök. Lelkipásztoraik, akik csak férfiak lehetnek, általában **pásztornak** szólítanak, nem hordanak megkülönböztető öltözetet az istentiszteletek alkalmával. A gyülekezet választott vezetői még a presbiterek és a diakónusok, de bárki végezhet szolgálatot, ha arra megbízást kap. Temp-

lomaik, imaházaik szintén az egyszerűséget tükrözik. Általában egy kereszt jelzi, hogy az épület az Isten háza, de nincs tornyuk. A berendezés és a díszítés emlékeztet a református templomokra, kivéve az központi helyen lévő medencét, ahol a bemerítés történik. A vasárnapi istentiszteletek középpontjában a prédikáció, az Istennel való találkozás áll. Egy-egy alkalom akár több órás is lehet, hisz ez a nap az úr napja. A dicsőítő énekek nagy hangsúlyt kapnak. A gyülekezeteknek saját kórusuk van, akik a dicsőítéseket vezetik. Nincsen előírt liturgia, minden gyülekezet maga alakíthatja ki az istentisztelet menetét. Az egyházi ünnepekhez sem kötődnek különleges liturgiák. A hitéletben ilyenkor előtérbe helyezik az adakozást, az egymás felé fordulást és a segítségnyújtást.

Jel 1,8 ✞ „*Én vagyok az Alfa és az Ómega, így szól az Úr Isten, aki van, és aki volt, és aki eljövendő: a Mindenható.*”

BAPTIZMUS – (görög: baptizmosz) alámerítés, rituális tisztulás. A keresztelés megfelelője, amikor az egész ember víz alá merül.

ÉBREDÉSI MOZGALOM – Angol nyelvterületen végbement mozgalom, mely során a hívek újra Isten felé fordultak. Tömeges megtérések, lelkes hitélet jellemzi. Angolul greatawakening. Több hullámban jelentkezett a XVIII. század óta.

DICSŐÍTÉS – Dicsőségmondás, dicsőítés; a liturgiában Isten dicsőítése. A Miatyánk befejező része.

MENNONITA – Menno Simons (meghalt: 1559.) által alapított egyház Hollandiában. Felnőtteket keresztelnek, hitbéli meggyőződésből elutasítanak mindenféle erőszakot, így a katonaságot. Manapság elzárt közösségekben élnek Észak-Amerikában.

Gondolkodjunk!

1. Magyarázd meg az alábbi fogalmakat!

- baptista
- bemelegítés
- pásztor
- dicsőítés
- szeretetszolgálat

2. Töltsd ki a táblázatot! Miben közös és miben tér el a baptista egyház tanítása a református egyházétól?

	Közös tanítás a református hittételekkel	Eltérő tanítás a református hittételektől
Szentháromságtan		
Megváltás tana		
Bűnbocsánat tana		
Üdvösség útja		
Keresztelés tana		
Úrvacsora tana		

3. Gyűjtsetek olyan igehelyeket, ahol keresztelés történik! Melyikben van felnőtt és melyikben gyermekkeresztelés?
4. Olvassátok el a bemerítésről szóló hitvallást a Függelékben! Vitassátok meg, hogy a gyermekkeresztség és a felnőttkeresztség közt mi a különbség és a hasonlóság!
5. Ki volt Dr. Cserepka János? Nézzetek utána és beszéljétek meg, hogy miben lehet példaképünk!
6. Válasszatok ki két embert, akik elmennek egy baptista istentiszteletre, és az ottani élményeiket megosztják az osztállyal! Ha nincs a környezeteken imaház, válasszatok az online vagy televíziós közvetítéseket! A beszámoló lehet szóbeli vagy PPT formátumú. (A templomban való fényképezéshez illik engedélyt kérni!).

METODISTA EGYHÁZ

- Miben segíthetsz? Alakítsatok 4-5 fős csoportokat! Szedjetek össze mindenkiről 3 olyan tulajdonságot, amelyekkel segítségére lehet az osztálynak! Miket találtatok egymásban?
- Nézzétek meg következő kisfilmet egy spanyol metodista gyülekezet bemerítkezési ünnepéről! <https://www.youtube.com/watch?v=xWPsbNiaqkg>! Mit gondoltok a látottakról?

1. AZ EGYHÁZ VALLÁSTÖRTÉNETE

A XVI. században Angiában VIII. Henrik uralkodott. A pápával személyes vitába keveredett, ezért birodalmát elszakította a katolikus egyháztól, és saját államegyházat alapított. Az új egyház feje a mindenkori **uralkodó** lett, legfőbb egyházi méltósága pedig Canterbury érseke. Az egyház főbb tanításaiban a protestáns elveket vallja, hitéleti gyakorlatában azonban megmaradtak a díszek, katolikus liturgiák.

A XVIII. századi Angliában társadalmi igazságtalanságok, a munkások szorult helyzete, a rabszolga-kereskedelem életre hívott egy ébredési mozgalmat. A vallásos élet személyessé tétele, a lelki élet központba helyezése volt a cél, mivel sokan úgy látták, hogy az egyházi élet túlságosan merevvé vált, a híveik eltávolodtak a bibliai tanításoktól. John Wesley, anglikán lelkész fiatal korától komolyan tanulmányozta a Bibliát. Oxfordi barátaival megalakította a **Holy Club**-ot, ahol hetente bibliát olvastak, bűnvallást gyakoroltak és imádkoztak.

Látogatták a börtönöket, segítették a szegényeket. A kívülállók gúnyolták őket „bibliamolyoknak”, illetve “módszeresen élőknek”, azaz metodistáknak. Ez utóbbi név ragadt rájuk, melyet később el is fogadtak. Wesley valóban módszeresen kereste belső békét, a bizonyosságot, hogy Istenhez tartozik. Misszionárius lett az indiánok közt, de csalódásokkal tért haza. Megtérése után a szabályok és a rend megtartása helyett az kegyelmet és a hit belső erejét hirdette. Testvére, Charles, és barátja, George Whitefield anglikán lelkészek csatlakoznak hozzá. Hárójuk igehirdetései emberek ezreire hoztak változást. A prédikációkban nagy hangsúlyt kap a **megtérésre** való buzdítás. Gyakran a szabad

H. Holbein: VIII. Henrik portréja, 1540.

Camp meeting-korabeli ábrázolás egy újság hasábjain 1857-ből

ég alatt tartották alkalmaikat, olyan sokan voltak. Idővel szükségessé vált az egyre növekvő tömeget szervezetté alakítani, rendszerezni. Így az anglikán egyházon belül létrejöttek kisebb közösségek, csoportok. Az államegyház nem nézte jó szemmel az új mozgalmat. A metodista csoportok élen jártak a gyülekezeti szolgálatban, a szegények, rászorulóknak segítségében, és a mindennapos evangelizálásban. Charles Wesley verseket írt, amelyek a későbbi énekeik alapjai lettek. John Wesley élete végéig hitte, hogy mozgalma belső megújulást hoz az anglikán egyházon belül. 1791-ben bekövetkezett halála után azonban a mozgalom egyház-zá fejlődött. Amerikában már 1784-ben önálló egyházként működtek. Tagjai komoly szerepet vállaltak a kor társadalmi problémáinak felszámolásában, vasárnapi iskolákat működtettek, női körök alakultak, és iskolákat alapítottak. Gyakran a szabadban tartottak evangelizácót, úgynevezett „**camp meeting**”-eket.

Modern bibliakör

Európában szintén gyorsan terjed ez új lelkeség, amely a XIX. század végén érte el Magyarországot. Az első metodista prédikátor, Robert Möller Bácskán és Budapesten szolgált. Hamarosan az ország minden területén kis közösségek alakultak, eleinte német ajkú, majd magyar lakta vá-

rosokban. A trianoni döntés azonban kettétörte az egyház életét, egyedül a budapesti gyülekezet maradt meg országhatáron belül. Ekkor újra kezdődött a misszió. A két világháború között a külföldi methodisták segítségnyújtókat küldtek, illetve jelentősen hozzájárultak egészségügyi intézmények, fiú- és leányotthonok alapításához. A II. világháború után a német és szlovák nemzetiségűek kitelepítése miatt a gyülekezetek elveszítették tagjaik 65%-át. Az államosítások és megfigyelések szintén megnehezítették az egyház életét, amely 1974-ben egyházszakadáshoz vezetett. A kiváltak megalapították a Magyarországi Evangélikumi Testvérközösséget. A rendszerváltás után az egyház a társadalom peremére szorult, és a fiatalok között végez szolgálatot. A metodista hitelveket több szabadegyház is magáénak vallja. A világon mintegy 70 millió metodista él, közülük 2500-an hazánkban. A Metodista Világtanács fogja össze az egyes országok gyülekezeteit.

2. HITBELI KÉRDÉSEK ÉS A METHODISTA EGYHÁZ VÁLASZAI

2.1 MIT TANÍT A SZENTHÁROMSÁG SZEMÉLYEIRŐL ÉS FELADATAIRÓL?

Csak egy élő és igaz Isten van, akiminden látható és láthatatlan valóság teremtője és fenntartója. Ennek az Istenségnek az egységében három azonos lényegű, egyenlő hatalmú és egyaránt örökkévaló személy van: Az Atya, a Fiú és a Szentlélek.

2.2 MIT TANÍT AZ EMBER ÜDVÖSSÉGÉRŐL?

A Szentírás magába foglalja mindazt, ami az üdvösséghez szükséges. Az ember eredendően bűnös, de Jézus Krisztus megváltott mindenkit. Az ő érdeméért lehetősége van mindenkinek üdvözülni, ha hisz. Úgy tartják, hogy az ember üdvössége az egyén szabad akaratától függ, azaz lehetősége van elfogadni vagy visszautasítani azt.

2.3 MIT TANÍT A SÁKRAMENTUMOKRÓL?

Két szentséget tartanak Jézustól származónak: a keresztelést és az úrvacsorát. A **keresztelés** az újjászületés és megváltás ismertetőjele, amelyben a gyermekek is részesülhetnek. Az **úrvacsora** a Krisztussal való lelki közösség alkalma, ahol mind a kenyérből, mind a borból vesznek.

2.4 MIT TANÍT A LÁTHATATLAN VILÁGRÓL ÉS A HALÁL UTÁNI ÉLETRŐL?

Hiszik a test és lélek feltámadását. Isten színe előtt minden ember számot fog adni életéről, az igazak az örök életre, míg a gonoszok kárhozatra jutnak.

2.5 MILYEN TANBELI SAJÁTOSSÁGOKAT VALL A METHODISTA EGYHÁZ?

A metodisták számára a **gyakorlati kegyesség** fontosabb a tantételekkel szemben, ezért a szociális tevékenység, az evangelizáció és a segítségnyújtás fontos része a hívek életének. Magyarországon eleinte a gyülekezetek végeztek diakóniai szolgálatot, amelyek idővel továbbfejlődtek, és mára már intézményi keretek közt segítenek.

HITÉLET ÉS VALLÁSI GYAKORLAT

A methodista egyház gyülekezeteit a körzetek fogják össze, amelyet a felügyelő lelkész vezet. Az egyháztanács, azaz a zsinat elnöke a szuperintendens. Az egyháztanács felügyelete alatt állnak az egészségügyi

és szociális intézmények. Lelkészeik az istentiszteletek során palástot viselnek, illetve körgallért. Templomaik csúcsán kereszt áll. Belső térük egyszerű és letisztult, középpontban a szószék és az oltár áll. Az istentiszteletek szintén egyszerű liturgia mentén épülnek fel. A nagy ünnepek során a hívek a templomokban adnak hálát, és emlékeznek meg Isten gondviseléséről.

Mt 25,40 ✞ „Bizony mondom nektek, valahányszor megtettétek ezeket akár csak eggyel is az én legkisebb testvéreim közül, velem tettétek meg.”

ANGLIKÁN – Az evangélikus és református irányzat mellett a protestantizmus harmadik ága, amely VIII. Henrik elszakadásával kezdődött, és Thomas Cranmer reformátori munkásságával teljeseedett ki. Angliában államegyház, másutt területenként önálló felekezet. Az egyház feje a mindenkori uralkodó.

EVANGELIZÁCIÓ – Az evangélium hirdetése, melynek középpontjában a megváltás áll. Tágabb értelemben a missziót is ide soroljuk.

DIAKÓNIA – (görög: diakonosz) Egészségügyi és társadalmi szolgálat a rászorulóknak körében.

Gondolkodjunk!

1. Magyarázd meg az alábbi fogalmakat!

- anglikán
- Holy Club
- módszeresen élő
- camp meeting
- szuperintendens

2. Töltsd ki a táblázatot! Miben közös és miben tér el a methodista egyház tanítása református egyházétól?

	Közös tanítás a református hittételekkel	Eltérő tanítás a református hittételektől
Szentháromság tan		
Megváltás tana		
Bűnbocsánat tana		
Üdvösség útja		
Keresztelés tana		
Úrvacsora tana		

3. Olvassátok el Máté 25, 31-46-ot! Az igeszakasz alapján gondoljátok végig, hogy mit jelent a „keresztyéni magatartás” kifejezés! Nézzetek utána, hogy hány egyházi segélyszervezet működik Magyarországon!
4. Olvassátok el a Függelékben szereplő alapelveket a gyakorlati kegyességről! Ennek mintájára állítsátok össze saját alapelveiteket a keresztyéni magatartásról!
5. Ki volt John Mott, és milyen kapcsolatban áll a MEKDSZ-szel? Miben lehet a példaképünk?
6. Válasszatok ki két embert, akik elmennek egy methodista istentiszteletre, és az ottani élményeiket megosztják az osztállyal! Ha nincs a környezeteken methodista templom, válasszatok az online vagy televíziós közvetítéseket! A beszámoló lehet szóbeli vagy PPT formátumú (a templomban való fényképezéshez illik engedélyt kérni!).

ADVENTISTA EGYHÁZ

- Vitassátok meg, hogy a mai híveknek egészségesen kell-e élniük! Alakítsatok két csoportot! Az egyikbe tartozzanak az egészségpártiak, a másikba az ellenzők! Mindkét csoport gyűjtsön öt érvet az álláspontja mellett, és tanárotok vezetésével ütköztessétek őket!
- Nézzétek meg az egészséges életről szóló kisfilmet: <https://www.youtube.com/watch?v=vHPyxwQ9Wxc>! Melyik 8 alapelvet tartja az adventisa egyház követendőnek?

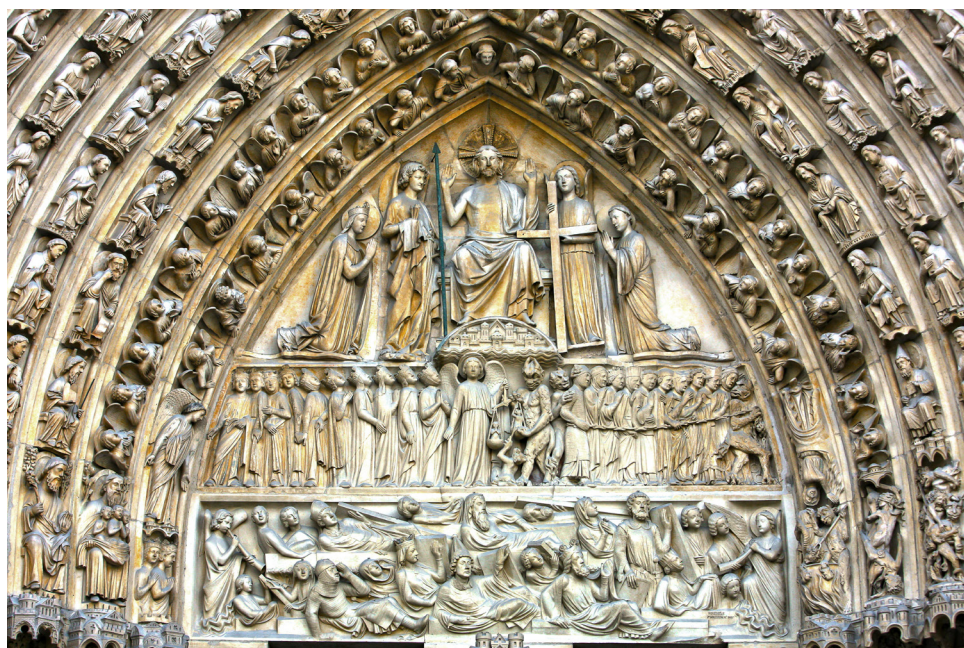

1. AZ EGYHÁZ VALLÁSTÖRTÉNETE

A XIX. századi Amerikában sokan várták vissza Jézust, mivel William Miller, baptista lelkész azt jóslta, hogy még az ő életében eljön az utolsó ítélet. Mikor ez nem következett be, sokan csalódtak, de a közhangulatban megmaradt a **várakozó figyelem**. Egy csoport a Bibliát tanulmányozva rájött, hogy senki nem tudhatja a pontos dátumot, de minden hívő kötelessége a várakozás. Innen vették a nevüket is és 1863-ban Michiganben megalapították a Hetednap Adventista Egyházat. A teremtéstörténetet alapul véve a hetedik napnak a **szombatot** tartották. Prófétanőjük, Elen G. White látomásai és férjének, Jamesnek szervezőkészsége nyomán hamar kiépült az egyház dogmatikája, intézményi rendszere. Egy évvel később már Amerikán kívül is létrejöttek az első gyülekezetek Ausztráliában, Európában és Afrika egyes országaiban. A XX. században az adventista mozgalom több szervezetre oszlott szét, mivel egyes hitelveik eltértek. Magyarországra, pontosabban Erdélybe 1869-ben érkezett a lengyel Michael B. Czechowsky misszionárius, őt követte a német származású Louis Richard Conradi. 1898 májusában már voltak adventisták Budapesten. Mivel a közösség gyorsan növekedett, az adventista világszervezet 1898-ban Magyarországra küldte John F. Huenergardt lelkészt, aki megszervezte az egyházat. Budapesten az első gyülekezet 1904 májusában alakult meg. Az I. világháború után szervezték meg a Magyar Misszióterületet, majd megalakult a Magyar Unió, mely ma is az adventista egyház központi szervezete. Mivel a korabeli törvények nem tették lehetővé az egyház bejegyzését, az adventisták vallásos egyesületként működtek 1957-ig, amikor az egyházügyi kormányzat hivatalosan is elismerte egyházi létüket. Az adventisták számára kiemelt fontosságú a **misszió** és a **szereletszolgálat**. Írásban és

szóban közel ezer nyelven és dialektusban hirdetik a Biblia üzenetét. Humanitárius szolgálataikban a káros szenvedélyekről való leszokás és a drogprevenció áll, illetve katasztrófák helyszínein segítenek. Világszerte mintegy 17 millió adventista él, közülük 6000-en Magyarországon.

2. HITBELI KÉRDÉSEK ÉS AZ ADVENTISTA EGYHÁZ VÁLASZAI

2.1 MIT TANÍT A SZENTHÁROMSÁG SZEMÉLYEIRŐL ÉS FELADATAIRÓL?

Egy Isten van, az Atya, a Fiú és a Szentlélek, a három örökkévaló személy egysége. Önkinyilatkoztatásából tudjuk, hogy végtelen, és meghaladja az emberi felfogóképességet. Az Atya a Teremtő, a Forrás, a Fenntartó, és korlátlan Úr minden teremtmény fölött. A Fiú vitte végbe az emberiség megváltását, és Ő ítéli meg a Föld lakosait. A Szentlélek ihlette a Szentírás íróit, Ő töltötte be Krisztus életét erővel, Ő újíttja meg és formálja Isten képére azokat, akik engedelmeskednek. Általa Isten mindig gyermekeikkel van, és az egyháznak lelki ajándékokat ad.

2.2 MIT TANÍT AZ EMBER ÜDVÖSSÉGÉRŐL?

Az egész emberiség belebonyolódott az Isten és Sátán közötti nagy küzdelembe. A Sátán ebbe a világba is behozta a lázadás szellemét, amikor Ádámot és Évát bűnre vitte. Az ember bűne azt eredményezte, hogy emberiség elszakadt Istentől, és ez a világ az egyetemes küzdelem színtere lett. Megjelent a halál. De Isten szeretete végül igazolást nyer. Jézus

Krisztus, hogy segítse népét a harcban, elküldi Szentlelkét és a hűséges angyalokat, hogy az üdvösség útján vezessék, védelmezzék és oltalmazzák a Krisztusban hívőket.

2.3 MIT TANÍT A SÁKRAMENTUMOKRÓL?

Két szentséget tartanak Jézustól eredőnek: a keresztséget és az úrvacsorát.

A **keresztelés** a Krisztussal kötött szövetség jele, amelyet hitvallásnak kell megelőznie, ezért csak felnőtteket keresztelnek. A szertartás során a teljes ember alámerül, így jelezve, hogy újjászületett.

Az **úrvacsora** részesedés Jézus megváltó munkájában, mely során az ember hite fejeződik ki. Megelőzi a felkészülés, amely magában foglalja az önvizsgálatot, bűnbánatot és megbánást. Ilyenkor a lábmosás szertartását is gyakorolják. Általában negyedévente szoktak a gyülekezetek úrvacsorázni, ilyenkor kovásztalan kenyérral és erjetlen borral, azaz musttal szolgáltatják ki a jegyeket.

2.4 MIT TANÍT A LÁTHATATLAN VILÁGRÓL ÉS A HALÁL UTÁNI ÉLETRŐL?

Krisztus második eljövetelekor, mely már nagyon közel van, feltámadnak az elhunyt igaz emberek, s az élő igazakkal együtt megdicsőülnek.

Ők a mennybe vitetnek, a nem igazak azonban meghalnak. Addig a napig a halál minden ember számára csak öntudatlan állapot. Az igazak feltámadása után következik a millennium, azaz Krisztus ezeréves uralma. A végén támadnak fel a gonoszak, akiket Isten a bűnnel és a Sátánnal együtt elpusztít.

2.5 MILYEN TANBELI SAJÁTOSÁGOKAT VALL AZ ADVENTISTA EGYHÁZ?

Az adventisták a szombatot tartják a hetedik napnak. Isten a teremtés hat napja után a hetedik napon megpihent, és a szombatot minden ember számára a teremtés emlékkalkalmává tette. Jézusnak tanítása és gyakorlata szerinti hívek a hetedik napi szombatot nyugalommal, istentisztelettel és szolgálattal töltik. Ez a nap az Istennel és az egymással való örömteli közösség ideje. A bibliai hagyománynak megfelelően napnyugtától napnyugtáig tart a nap, azaz péntek estétől szombat estig.

Az egyház tanítása szerint a híveknek mindennapi életükkel is tükrözniük kell, hogy Istenhez tartoznak. Ez azt jelenti, hogy szórakozáskor, társasági életben a keresztényi ízlést kell figyelembe venni. A Szentírásban meghatározott tisztátalan ételektől, illetve az alkoholtartalmú italoktól, a dohányzástól, a gyógyszerek felelőtlen használatától és a kábítószerektől is tartózkodnak.

HITÉLET ÉS VALLÁSI GYAKORLAT

Az egyház felépítése a képviselői renden alapul, azaz a legfőbb tekintély az egyháztagoké, akik végrehajtói felelősséggel ruháznak fel képviselői testületeket és tisztviselőket. A különféle vezetői pozíciók nem állandóak, és időnként felülvizsgálják azokat. A szervezeti egységeket bizottságok irányítják. A gyülekezetek önállóan dönthetnek ügyekben, amelyeket az egyházterület fog össze. Az egyházterületek egyesített testülete az uniókonferencia. Az egyes országok unióit a világméretű **Generál Konferencia** foglalja magába. A helyi gyülekezeteket a tisztviselő irányítja, aki az adventista szabályok szerint történt felszentelés után keresztelhet, és vezetheti az úrvacsora szertartását. Minden megkeresztelt adventista egy helyi gyülekezet tagja, és az egyházon belül szavazati joggal élhet. Lelkészeik, azaz a pásztorok felelnek a hívek

lelki életéért. Az istentiszteletek során, melyeket szombaton tartanak, a gyülekezeti tagok és elöljárók aktívan részt vesznek a szertartásban. Sokszor ők végzik a különböző szolgálatokat, mint az imádkozást, éneklést, bizonyágtételeket, igeolvasást és magyarázatot stb. Egymást az „Áldjon meg az Úr!” formulával köszöntik. Sem a szombati sem a fontosabb ünnepek során sincs különleges liturgia. Minden gyülekezet maga alakítja az alkalmait.

Jel 14,12 ✿ „Itt van szükség a szentek állhatatosságára, akik megtartják az Isten parancsait és Jézus hitét.”

ADVENT – (latin: adventus) eljövétel. Az egyházi esztendőnek a Karácsonyt megelőző része, amely Krisztus eljövetelére készít elő. A visszatérésre való várakozást hívjuk második adventnek, melynek szerves része az éberség.

SZOMBAT – (héber: sabbat) a hét hetedik napja a teremtésben. A nyugalom napja, amikor a hétköznapi teendőket félretéve Istenre és egymásra figyelünk.

TISZTA ÉS TISZTÁTALAN – Az állatok és növények besorolása Isten szerint a mózesi törvényekben. Tágabb értelemben idetartoznak az erkölcsi és viselkedési szabályok is.

Gondolkodjunk!

1. Magyarázd meg az alábbi fogalmakat!

- utolsó ítélet
- adventista
- nyugalom napja
- tiszta és tisztátalan étel
- egészségvédelem

2. Töltsd ki a táblázatot! Miben közös és miben tér el az adventista egyház tanítása a református egyháztól?

	Közös tanítás a református hittételekkel	Eltérő tanítás a református hittételektől
Szentháromságtan		
Megváltás tana		
Bűnbocsánat tana		
Üdvösség útja		
Keresztelés tana		
Úrvacsora tana		

3. Olvassátok el Jézus második visszajöveteléről szóló igeszakaszt a Lk 21, 25-36-ból! Szedjétek össze, hogy mit tudunk és mit nem a várható eseményről!
4. Olvassátok el a Függelékben szereplő 8 egészségvédő alapelvet! Fogalmazzátok meg egy-egy mondatban a pontok fontosságát!
5. Ki volt Joseph Bates kapitány? Milyen egészségügyi szabályokat tartott be, amelyeket a mai orvostudomány igazolt?

PÜNKÖSDI EGYHÁZ

- Vitassátok meg, hogy vannak-e a mai világban csodák! Isten szokott-e manapság ilyen rendkívüli eszközzel élni? Alakítsatok két csoportot! Az egyikbe tartozzanak, akik elfogadják a csodák mai létét másikkba a realista gondolkodók. Mindkét csoport gyűjtsön öt érvet az álláspontja mellett, és tanárotook vezetésével ütköztessétek őket!
- Nézzétek meg az Evangélium egy percben című kisfilmet <https://www.youtube.com/watch?v=ggydVchwaUA>! Mi a véleményetek?

1. AZ EGYHÁZ VALLÁSTÖRTÉNETE

A XIX. századi ébredési mozgalmak komoly szerepet játszottak a pünkösdi mozgalom kialakulásában. 1900-ban az Egyesült Államokban egy fiatal metodista lelkész, Charles F. Parham különös figyelemmel olvasta az Apostolok Cselekedeteit és a páli leveleket. A könyvek tanulmányozására bibliaiskolát nyitott önként jelentkezők számára. A **karizmatikus** tanítás középpontjában a megszentelődés, azaz a Szentlélekkel való találkozás megélése állt. Az iskola tagjainak fontos volt, hogy látszódjon életükön a Szentlélek-keresztség, azaz a lelki ajándékok. Nevük is innen ered. Parham tanítványa W. J. Seymour, színes bőrű lelkész, Los Angelesben az Azusa Street 312. szám alatti épületben egy kis közösséget alapított, amely azóta is a mozgalom leghíresebb épülete. Amerikán kívül, egymástól függetlenül, több más helyen is új közösségek alakultak Indiától Chiléig. A XX. század hatvanas éveiben karizmatikus csoportok alakultak más egyházakon belül is. A század utolsó évtizedeiben a diktatórikus országokban elindult újabb karizmatikus mozgalom, ahol a hívők száma egyre nő. Magyarországon a pünkösdi mozgalom előfutárai az I. világháborúból hazatérő hadifoglyok és az Amerikából visszajött emigránsok voltak. A fogságban lévő magyar katonák közül néhányan pünkösdiekkel találkoztak. Köztük Sipos István is, aki bemerítkezett, és hívőként tért haza az orosz hadifogságból. Sipos Istvánnak már a harcúterén jó ismerőse volt a kispesti Sebestyén István, akinek a lakásán alakult az első közösség. Az Amerikába kivándorolt magyarok közül többen az amerikai pünkösdi mozgalommal is kapcsolatba kerültek, közülük egyesek már azért jöttek haza, hogy hirdessék a pünkösdi tanítást. 1921-ben Szalai József és neje a Somogy megyei Darány községbe tért vissza, ahol felépítették az ország első imaházát. A szervezett pünkösdi misszió a 20-as években kezdődött. A gyülekezeteket Rároha F. Dávid

és felesége fogta össze. 1927-ben nyolc gyülekezet egyesült, és megalapították egyházukat, melynek első neve: Magyarországi Istengyülekezetek. 1939-ben több más kiségyházzal együtt a pünkösdi gyülekezetek istentiszteleteit betiltották. A II. világháború végéig az evangélikus, a baptista és a metodista egyházak védelme alatt működtek tovább a gyülekezetek. 1962-ben jött létre az Evangéliumi Pünkösdi Közösség, amely 2011-ben vette fel az Magyar Pünkösdi Egyház nevet. Az egyház napjainkban több iskolát működtet országszerte, illetve szociális intézményein keresztül segít a rászorulókon. A pünkösdi-karizmatikus mozgalom több gyülekezetet és kiségyházat foglal magába, amelyek világszerte 500 millió főt számlálnak. Magyarországon 9000-en vallják magukat az egyház tagjának.

2. HITBELI KÉRDÉSEK ÉS A PÜNKÖSDI EGYHÁZ VÁLASZAI

2.1 MIT TANÍT A SZENTHÁROMSÁG SZEMÉLYEIRŐL ÉS FELADATAIRÓL?

Hiszik, hogy Isten: az Atya, a Fiú és a Szentlélek, e három örökkévaló személy tökéletes egysége. Az Atya forrása, oka és célja minden létezőnek. Fenntartja és kormányozza a világmindenséget. A Fiú Isten valóságos Isten, aki az emberiség megváltása érdekében valóságos emberi teste öltött magára. A Szentlélek Isteni személy, nem csupán hatóerő. Ő vonzza az embereket. Életadó, és Ő vezet el minden igazságra.

2.2 MIT TANÍT AZ EMBER ÜDVÖSSÉGÉRŐL?

Hiszik, hogy az Úr Jézus Krisztus megszerezte az ember számára az üdvösséget, azaz a kegyelmi állapotot. Ez az üdvösségnek a földi életre vonatkozó része. Ebben a kegyelmi állapotban az embernek meg kell maradni. Aki visszautasítja a kegyelmet, és engedetlené válik, az elveszítheti üdvösségét, még úgy is, hogy már egyszer megnyerte azt. Az üdvösség kizárólag Istentől ered, amit az ember hittel elfogad, és Istennek szentelt életével megtart, amely majd az örök életben teljesedik ki.

2.3 MIT TANÍT A SÁKRAMENTUMOKRÓL?

Két sákramentumot fogadnak el: a keresztséget és az úrvacsorát.

Az újjászületett felnőtteket **bemerítik**, bemerítést évente egyszer tartanak. Ilyenkor szokás a vendéglátás is. A kisgyermeket születésük után bemutatják a gyülekezetnek, ahol a pásztor imádkozik érte. A szülőket és a gyülekezeti tagok arra biztatja, hogy neveljék a gyermeket Isten tanítása szerint. Az **úrvacsorához** kovásztalan kenyeret és bort használnak. Úrvacsorában csak a bemerítkezett felnőttek részesülhetnek.

2.4 MIT TANÍT A LÁTHATATLAN VILÁGRÓL ÉS A HALÁL UTÁNI ÉLETRŐL?

Isten teremtette a látható és láthatatlan világot. Az angyalok különleges szolgálói, akik az Ő akaratát hajtják végre. Az istenfélők védelmezői. A Sátán is angyalnak teremtett, de Isten ellenségévé vált. Munkája igen kiterjedt, de Isten határt szabott működésének. A halál a bűn látható következménye, mely minden emberre egyformán érvényes. A halál a lélek eltávozása a testből, amikor az ember átlép a látható világból a láthatatlanba. A megváltottak számára csak kapu az örök életre vezető úton. A halál és a feltámadás közötti időszak állapotát a az Ige „alvásnak”, várakozásnak, „megnyugvásnak” nevezi. Ez egy átmeneti állapot az örök élet vagy örök kárhozat felé. Ebben az állapotban az ember sorának változtatására már nincs lehetőség. Hisznek az első és a második feltámadásban. Az első feltámadásban a megváltott lelkeknek lesz részüik. A második feltámadás Krisztus ezer éves „béke-országlása” után

következik, mely során minden emberi élet megelevenedik. Krisztus visszajövetelét a közeli időkből várják, amikor ítéletet fog tartani. A „világtörténelem” lezárását az új ég és az új föld megjelenése jelenti, amelyben Krisztus átadja az országot Istennek, hogy az ő szeretete uralkodjék mindörökké.

2.5 MILYEN TANBELI SAJÁTOSSÁGOKAT VALL A PÜNKÖSDI EGYHÁZ?

A Szentlélek kiemelt szerepet játszik a hívek életében. Ő végzi a világ meggyőzését a bűnről, ő az, aki újjászülésben részt vesz, aki tanít és vezet. **Kétféle keresztséget** tanítanak, a vízzel valót és a Szentlélek-keresztséget. Ebben csak az újjászületett ember részesülhet. A Szentlélek keresztsége által a hívó ember „mennyei erőt” kap a bizonyágtévő, szeretettel szolgáló életre. Ezt a keresztséget természetfölötti jelenségek kísérik, mint a nyelveken szólás, a túláradó öröm, Jézus ujjongó dicsőítése és imádata, Isten mentő szeretetének túláradása.

A Szentlélek jelenléte a hívó ember életében megtermi a „Lélek gyümölcsét”. Emellett a lelki ajándékokkal biztosítja a gyülekezet szolgálatához szükséges természetfölötti hatalmat. Az ajándékok soha sem öncélúak, és nem tévesztendőek össze az ajándékozóval. Haszonra adatanak, a gyülekezet építésére. Ilyen ajándék a bölcsesség beszéde, tudomány beszéde és a lelkek megkülönböztetésének képessége,

a hit, a csodatevő erő és a gyógyítás, a prófétálás, a nyelvek nemei és a nyelvek magyarázása. Hiszik, hogy a Szentlélek ad - ezeken kívül is - más, a szolgálat végzéséhez szükséges ajándékokat, pl: buzdítás, segítség, vezetés stb.

HITÉLET ÉS VALLÁSI GYAKORLAT

Az egyház gyülekezetekből, a misszióállomásokból, a körzetekből és az intézményekből áll. A gyülekezetek élén a presbiterekből és diakónusokból álló vezetőség valamint a lelkipásztor áll, akiket a tagok választanak. Az egyház legfelsőbb szerve az Országos Közgyűlés. Lelkészeik, akiket pásztoroknak szólítanak, nem hordanak különleges ruházatot. A lelkipásztor mellett felkent szolgáló még az evangelizátor a próféta és a tanító. A próféták, akik külön iskolákba is járnak, segítik a gyülekezet tagjait Istentől kapott sugallatokkal. Imaházaik mentesek a fényűzéstől,

dekorációtól, szobroktól. A falon csak Krisztus nélküli kereszt található. Középpontban áll a szószék és a bemerítő medence. Istentiszteleti alkalmaik vasárnap vannak, amelyek akár délutánig is tarthatnak. Köszönési formájuk: „Békesség!” vagy „Az Úr áldjon!” A Karácsony és a Húsvét ünnepét megtartják, de legnagyobb ünnepük a Pünkösd. Ezt nem csak egy napig ünneplik, hanem mindenkor igyekezzenek megélni.

Róm 8, 14 ✠ „Akiket pedig Isten Lelke vezérel, azok Isten fiai.”

PÜNKÖSD – (görög: pentekoszté) ötvenedik. A Szentlélek eljövételének ünnepe a Húsvét utáni 50. napon.

KARIZMA – (görög: kharidzesztai) kedvesnek lenni. Tágabb értelemben bármely kegyelmi ajándék, ami az ember sajátos erenye, képessége, hivatása. Szoros értelemben a Szentlélek olyan ajándéka, mely a felebarát v. a közösség javára végzett szolgálatban mutatkozik meg.

KARIZMATIKUS – A Szentlélek munkáját hangsúlyozó egyházak gyűjtőneve.

SENTELEK KERESZTSÉG – A megtért és újjászületett ember találkozása a Szentlélekkel. A Szentlélek lényével teljesen körülöleli a hívő embert, betölti önmagával, amelyeknek külső megnyilvánulásai is vannak, mint a nyelveken szólás vagy a prófétálás.

LELKI AJÁNDÉKOK – Az 1 Kor 12, 1-11-ben felsoroltak.

LÉLEK GYÜMÖLCSE – A Gal 22-23-ban felsoroltak.

Gondolkodjunk!

1. Magyarázd meg az alábbi fogalmakat!

- ébredési mozgalom
- karizmatikus
- pünkösdi
- Lélek gyümölcse
- lelki ajándék

2. Töltsd ki a táblázatot! Miben közös és miben tér el a pünkösdista egyház tanítása a református egyházétól?

	Közös tanítás a református hittételekkel	Eltérő tanítás a református hittételektől
Szentháromságtan		
Megváltás tana		
Bűnbocsánat tana		
Üdvösség útja		
Keresztelés tana		
Úrvacsora tana		

3. Olvassátok el az Ap.Csel 2, 1-13-at és a 1 Móz 11, 1-9-et! Hasonlítsátok össze a két történetet! Hova jutottak az emberek a Szentlélek által, és hova a saját meggyőződésükből?
4. Olvassátok el a Függelékből egy hívő asszony bizonyágtételét! Miben tud segíteni egy-egy történet a más hívők életéből?
5. Volt W. J. Seymour és mit tett a faji egyenlőségért?

10.

NEOPROTESTÁNS KISEGYHÁZAK

- A Barangolók Baráti Körének tagjai közt hegymászók, túrázók, kérekpározók, amatőr természetbúvárok és kirándulni szeretők voltak. Rendszerint összejártak, közös utakat terveztek illetve segítették egymást tapasztalataikkal. Évente rendeztek egy nagyon utazást, ahova igyekezett mindenki eljutni. Az egyik évben a szervezők között vita támadt arról, hogy hogyan jussanak el a célhoz. A hegymászók egy sziklás, zezugos útvonalat javasoltak, amit a bringások vezetője kifogásolt. Ő inkább egy lankás, tavakkal és erdővel szegélyezett utat ajánlott. A természetbúvárok vezetője szívesebben ment volna egy tanösvényen végig, és így tovább..., mindenki elmondta, mit szeretne. Hatalmas vita keveredett, sehogy sem tudtak megegyezni. Közeledett az utazás napja...
- Szerinted mi történt? Hogyan alakult az utazás?

A NEOPROTESTÁNS KISEGYHÁZAK VALLÁSTÖRTÉNETE

A XIX-XX. századi ébredési mozgalmak során létrejöttek olyan gyülekezetek, amelyek kiléptek a történelmi egyházak nyújtotta keretektől és önállósultak. A szétválás oka sok esetben az elégedetlenség volt. Hiányolták az egyházak részéről a buzgalmat és a lelkeség megélését. A legtöbb ilyen közösség a karizmatikus mozgalom tagja volt. Később, a világháborúk idején és a szocializmus alatt újabb házi csoportok alakultak, amelyekre a szoros összetartás és az élményszerű hitélet volt a jellemző. Magyarországon a rendszerváltás után kezdődött a kisegyházak virágkora, rengeteg új közösség és csoport jött létre. Magyarországon a két legnagyobb közösség a Szabadkeresztyén Gyülekezet és a Hit Gyülekezete.

1. A SZABADKERESZTYÉN GYÜLEKEZET

Magyarországon az első közösségek még a XX. század elején jöttek létre Debrecenben és Budapesten. A rendszerváltás utáni időszakban több gyülekezet is alakult az ország keleti felén. Nevük a bűntől való megszabadulás üzenetét hordozza. Kereszteléskor csakis az érett, hitét gyakorló és megvalló személyeket **merítik be**. Az újszülötteket a gyülekezet előtt megáldják, ez az úgynevezett **gyermekbemutató**. Az **úrvacsora** alkalmával kenyeret és bort is kiszolgáltattak. Komoly figyelmet fordítanak a Szentlélek munkájára és ajándékaira. Ezek a **karizmák**, tanításuk szerint, láthatóak a hívő ember életében. Pásztoraik nem hordanak megkülönböztető öltözetet, ahogy a gyülekezeti termeikben is mellőzik a díszítést. Országszerte mintegy 1500-an vallják magukat szabadkeresztyénnek.

2. A HIT GYÜLEKEZETE

A Hit Gyülekezetét 1978-ban alapította Németh Sándor társaival. A karizmatikus alapokon nyugvó közösség számára a lelki ajándékok megélése áll a középpontban. Nevük azt jelzi, hogy a hit megélésének látható

jelei vannak. A **gyógyítást** a Szentlélek ajándékának és a hit erejének tulajdonítják. Az angyalok és szellemi lények létét és munkásságát hangsúlyozottan vallják. A betegségeket is gonosz szellemi lényeknek tartják. Két sákramentumot tulajdonítanak Jézusnak, a **keresztiséget** és az **úrvacsorát**. Az önkéntes felnőtt bemerítkezést tartják teológiailag elfogadhatónak. Az eleve elrendelés tana alapját úgy gondolják, hogy Isten

mindenki számára elkészítette a megtérést, de az ember döntése, hogy elfogadja-e azt. A vasárnapi istentiszteleten túl hétköznap is tartanak alkalmakat. Egy-egy házi csoport vezetője az lehet, aki Istentől kapott erre elhívást, és a gyülekezet megbízza. Életvitelén tükröződnie kell a szeretetnek, szelídségnek, és minden

tekintetben feddhetetlennek kell lennie. A gyülekezet megáldja kézrátételes imával, így küldi ki szolgálatba. A vasárnapi istentiszteletek között kiemelt fontosságú a Hit Csarnokában tartott összejövetel, ahol Németh Sándor hirdeti az Igét. Nem tartanak Karácsonyt, mert pogány ünnephez kapcsolódik, de a Húsvétot és a Pünkösdöt ünneplik. Az egyháznak több mint kétszáz közössége működik szerte az országban és a határokon túl. Magyarországon 18000-en vannak.

3. ÜDVHADSEREG SZABADEGYHÁZ MAGYARORSZÁG

A XIX-XX. század elején nehéz helyzetben éltek a munkások. Sokan szorultak szociális és egészségügyi ellátásra. Akkoriban ezt a feladatot elsősorban az egyházak látták el. Angliában egy methodista lelkész, William Booth életre hívott egy szervezetet, amely a gyakorlati és lelki segítségnyújtást tűzte ki célul. Booth felismerte, hogy nem elég csupán prédikálni az embereknek, ha azok éhesek és betegek. Népkehelyeket, hajléktalan szállókat, szociális foglalkoztatókat üzemeltetett és egészségügyi programjaival a korszerűbb munkaviszonyok megteremtéséért küzdött. 1878-ban megalakult az Üdvhadsereg, akkor még **segítő szervezet**ként működve. A tagok **egyenruhát** hordtak, céljuk pedig a bűn és a nyomor elleni harc volt. A katonai elnevezések, az egyenruha és a hierarchikus felépítés a mai napig fennmaradt.

Magyarországra az 1920-as években érkezett az első tiszta, akinek a vezetésével szociális intézetek alakultak a szegények támogatására. A szocializmus alatt feloszlatták a szervezetet. Az 1990-es években szerveződött újra Üdvahadsereg Szabadegyház néven. Legfontosabb feladatuk a szolgálat, az evangélium hirdetése és a nyomor enyhítése, ahogy azt Isten elrendelte.

Jelszavuk: „Levest, szappant, üdvösséget!” Jelenleg több gyülekezet és szociális intézmény segít a rászorulókon 118 országban mintegy 100 ezer alkalmazottal az egyik legnagyobb segítő szervezet a világon.

4. KRISZTUSBAN HÍVÓ NAZARÉNUS GYÜLEKEZET

A XIX. században Svájcban indult útjára egy fundamentalista, az erkölcsöket nagyon szigorúan vevő mozgalom. Középpontba a **keresztény erkölcsiséget** helyezték, amelynek megtartása mindenekfelett áll. A mozgalom tagjai elutasították minden más szabályt, ideértve az állami törvények egy részét is. Emiatt folyamatos konfrontálódtak a joghatósággal és más egyházakkal is. Idővel felvették a nazarénus nevet. Az apostolok cselekedeteiben így nevezték Jézus legkorábbi követőit.

Magyarországon 1848 után virágzott föl a mozgalom. Az első gyülekezet 1867-ben alakult meg. Hitük szerint csak megtért, hitvalló **felntetteket keresztelnek**, két szín alatt szolgálgják ki az úrvacsorát. Elutasítják a fogadalomtételt, beleértve a házassági vagy hivatali esküket. A hívek nem foghatnak fegyvert, és elutasítják a katonai szolgálatot. A vér érintése és fogyasztása szintén tilos. Prédikátoruk, azaz az igeszóló csak férfi lehet. Az istentiszteleteket és az ünnepeket az egyszerűség jellemzi. Ugyanez igaz a hétköznapi életükre is. Az asszonyok illendőségből kendőt és szoknyát hordanak.

Gal 5,25 ✠ „Ha a Lélek által élünk, akkor éljünk is a Lélek szerint.”

NEOPROTESTÁNS – A reformáció második hullámában, a XVIII-XIX. században alakult egyházak gyűjtőneve. Teológiájuk megegyezik a evangélikus és református tanokkal. Elsősorban gyakorlati megújulást szorgalmaztak. A XX. századi kiségyházakat is ide szoktuk sorolni, amelyeknek fő teológiája megegyezik a protestáns egyházakkal.

SZABADKERESZTYÉN – Az intézményes vallási közösségtől elkülönült, kis csoport. Nevük az autonóm szerveződésre utal, átvitt értelemben pedig a bűntől való szabadulásra.

ÜDVHADSEREG – Salvation Army 1878-ban alakult vallási-jótékonyági szervezet. A katonai elemeket használó szervezet tagjai Isten katonájaként küzdenek a bűn ellen.

NAZARÉNUS – Nevükben Názáretre hivatkoznak, illetve különleges kiválasztottságukat hangsúlyozzák, ahogy a nazírok (héber: elkülönített, fölszentelt) Isten elhívottai voltak az Ószövetségben.

Gondolkodjunk!

1. Magyarázd meg az alábbi fogalmakat!
  - házi csoport
  - szabadkeresztyén
  - gyermekbemutató
  - Üdvhadsereg
  - nazarénus
2. Olvassátok el a Bibliából az Filippi 2, 1-11-et! Mi jellemzi a keresztyén közösséget Pál szerint?

11.

ÖKUMENIKUS MOZGALOM

- Játsszunk! Válasszatok ki három-három embert az osztályból, akiknek az a feladata, hogy a lehető legrövidebb idő alatt összegyűjtsék az összes tankönyvet a tanári asztalra, majd visszavigyék a gazdájuknak! Az első csapatban mindenki mozoghat, de nem beszélhet. A második fordulóban mindhárom diák beszélhet, de nem mozoghat. Valaki mérje az időt, maximum 4 perc van a feladatra! Hogy oldottátok meg a feladatot? Ki nyert?
- Nézzétek meg a Happy Day-t a Szegedi Ökumenikus Gospel kórus előadásában! A kórustagok közt vannak katolikusok, reformátusok, evangélikusok, baptisták és más, kisebb közösségek énekesei. <https://www.youtube.com/watch?v=LpbvxJxYdhY>. Hogyan tetszett a közös éneklés?

1. AZ ÖKUMENIZMUS TÖRTÉNETE

A kereszténység hajnalán, a szabadvallássá nyilvánítás idején hirtelen megnőtt az egyháztagok létszáma. Ez óhatatlanul magával vonta a különböző eszmék, ideológiák beszűrődését a tiszta

tanításba. Az akkori egyházfők fontosnak tartották egy hitvallás megfogalmazását, amely röviden és érthetően összefoglalja a keresztyénség lényegét. Ekkor íródott a nicea-konstantinápolyi hitvallás. Idővel még tovább egyszerűsödött a szöveg, és a VIII. század körül megszületett az Apostoli Hitvallás, ahogy a templomokban is elhangzik „minden keresztyének hitvallása”. A történelem során az egyház több részre szakadt, de közös nevezőként megmaradt a Hiszekegy. A mai napig ez a hitvallás az összekötő kapocs a különböző felekezetek között.

Az egység megteremtése időről időre felvetődött az egyházak között. A katolikus egyház elsősorban saját felekezeteit, keletet és nyugatot igyekezett összekapcsolni. A protestáns egyházak elsősorban egymás közt keresték a közös nevezőt. A két legnagyobb felekezet, az evangélikus és református egyház egyesülése többször is felmerült, de végül nem valósult meg. A XIX–XX. század elejére egyre több olyan mozgalom született, ahol az egyházak közösen dolgoztak. Elsősorban a diákokat összefogó szervezetek és egyesületek tartottak ökumenikus, azaz mindenkit érintő és a felekezeteket átfogó találkozókat. Az elsők között, 1846-ban alakult meg az Evangelical Alliance diákmozgalom és a Young Men’s Christian Association 1855-ben, amelynek utódja a Keresztyén Ifjúsági Egyesület (KIE), Erdélyben az Ifjúsági Keresztyén Egyesület (IKE). Mindkét egyesület célja a fiatalok bátorítása, keresztyén nevelése és a közösség erősítése.

Később az eszme megjelent a világkonferenciákon is. Ezek között a legfontosabbat 1910-ben tartották Edinburghban, ahol John Mott, metodista lelkész elnökölt. Ezt a konferenciát tekintjük az ökumenikus mozgalom kiindulópontjának.

A történelmi egyházak hivatalos összefogását Nathan Söderblom svéd evangélikus teológus szorgalmazta. Így jött létre a gyakorlati célokat megfogalmazó Life and Work mozgalom. Számukra a legfontosabb közös munka és szolgálat a világban. Jelszavuk: a tan elvlaszt, a szolgálat összeköt.

Az 1930-as években a hitbeli egység és különbözőség megvitatására gyűltek össze a Faith and Order konferenciákon azon egyházak vezetői, akik Krisztust vallják megváltójuknak. A résztvevők arra az álláspontra jutottak, hogy bár vannak teológiai különbözőségek, de ez nem lehet akadály a együttműködésnek.

Mindkét mozgalmat elutasította a katolikus egyház, mondván, hogy az a valódi ökumenizmus, amikor a szétszakadt egyház újra egyesül, és egyetemessé, azaz katolikussá válik.

1948-ban a közös munka eredményeként megalakult az Egyházak Világtanácsa (EVT), azon egyházak közössége amelyek „a mi Urunk,

Jézus Krisztust, mint Istent és Üdvözítőt elfogadják”. Az alapítók a református, evangélikus, anglikán, methodista és baptista egyházak voltak, később csatlakoztak az ortodoxok és a II. Vatikáni zsinat után a katolikus egyház is megfigyelőként. Mára több kisebb egyház és egyesület is

tagja a közösségnek. A világtanács munkájánakhárom fő iránya a miszsió, a teológia és a szeretetszolgálat.

Magyarországon is idejekorán megjelentek az egységtörekvések. 1943-ban alakult meg a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa (MEÖT). Ez a legnagyobb szervezet országunkban, amely összefogja a református, evangélikus, baptista, pünkösdi, methodista és ortodox egyházakat. Nem tagjai, de szorosan együttműködnek a szolgálatban a katolikus, unitárius és más, kisebb egyházak, szövetségek.

2. ÖKUMENIKUS HITÉLET

A legismertebb és legrégebbi közös alkalom az ökumenikus imahét. Ilyenkor egymás templomába ellátogatnak a hívek: és közös istentiszteletet tartanak és imádkoznak, dicsérik Istent. Már a XVIII. században is összejártak a helyi protestáns gyülekezetek imádkozni. Később az egyre másra alakuló egyesületek és mozgalmak rendeztek közös imaalkalmakat. Magyarországon először 1886-ban gyűltek össze a hívek közös imádságra a Kálvin téri református templomban. Később szokássá vált,

hogyan az év elején, általában január harmadik hetében az evangélikus és református gyülekezetek – külföldön az anglikánok is – ökumenikus imahetet tartanak. A II. Vatikáni zsinat után a katolikus egyház is csatlakozott. Így alakult ki az a szokás, hogy minden évet a lelki egység és a közös hitalap kihangsúlyozásával indítunk.

A protestáns egyházaknál a közös alapot jelzi, hogy egymás templomaiban vehetünk úrvacsorát, és vegyes házasság esetén bármelyik felekezetenél kérhetünk áldást a közös életre.

Az ökumenikus diákmozgalomról már volt szó. Magyarországon pár éve rendezik meg az Ökumenikus Diákfilmszemlét, ahol a három nagy egyház iskolái mutathatják be tehetséges középiskolások munkáit. Emellett énekkari találkozók és közös versenyek is színesítik a palettát. Az egyetemisták számára is van lehetőség megtapasztalni az felekezetközi létet. Budapesten évek óta működik a LÖK (Lágymányosi Ökumenikus Központ), ahol különböző programokkal várják az egyetemistákat, főiskolásokat, kollégistákat. A nagyobb fesztiválokon is jelen vannak az egyházak. Évek óta felhúzza sátrát a KözösPont, a történelmi egyházak fesztiválmissziója, ahol egy kicsit másként, lazább keretek között lehetbeszélgetni hitről, világról vagy bármiről, ami érdekes.

Gondolkodjunk!

- Készíts vallási családfát a tágabb rokonságról! Ki milyen felekezetű a családban? Van-e jelentősége a különböző háttérnek? Mit szoktatok közösen ünnepelni?

DESTRUKTÍV VALLÁSOSSÁG

- A vallásos élet sokak számára felemelő, biztonságot és stabilitást adó erőforrás, azonban vannak közösségek, amelyek visszaélnek vele. Ezt a fajta romboló és bomlasztó viselkedést nevezzük destruktív vallásosságnak.
- Számodra mi tartozik ide? Szedjétek össze, mit tartotok romboló magatartásnak!

1. DESTRUKTÍV VALLÁSOSSÁG JELLEMZŐI

Az emberiség története során számos olyan közösség alakult, amely ártalmatlan volt. Ez lehetett vallási, politikai, faji és számos más alapon szerveződő csoport. A vallási destruktív közösségek már az ókorban megjelentek, és azóta is fel-felbukkannak a világ különböző pontjain.

Általánosságban elmondható, hogy a vezetők különleges elhívotaknak tartják magukat. A tagokban is erősítik azt az érzést, hogy ők kivételesek. Ez gyakran oda vezet, hogy a családtagoktól, a barátoktól eltávolodnak az emberek. Úgy gondolják, hogy hitük felhatalmazta őket az ítélkezésre és kritizálásra. Gyakori, hogy a bűnöket, hibákat helyezik a középpontba a szeretet helyett. A szeparáció a többi egyházzal szemben is megfigyelhető. Nagyon gyakori a kritizálás és az ítélkezés más felekezetek felett. Ahogy az Apostoli Hitvallásban is elmondjuk, hisszük az egy, egyetlenes anyaszentegyházat, amely ugyan több felekezetre oszlik, de egyik sem áll a másik felett. Ez az összetartozás jellemzi a családunkat is. A sokféleséget egybefogja a közös származás, és a tudat, hogy Isten rendeléséből vagyunk rokonok.

Sokszor olyan abszolút igazságokat fogalmazznak meg, amelyeknek megkérdőjelezése bűnnek számít. Hitünkben számos olyan kijelentés van, amelynek valóságosságához nem fér kétség. Azonban ezek elfogadásához gyakran a kételkedésen és a gondolkodáson át vezet az út. Reformatori örökségünk, hogy hitünket újra és újra vizsgáljuk felül a Biblia fényében. Ennek elmulasztása gyakran vezet tévtanításhoz. A téveszmék makacs jószágok. Sokáig fennmaradnak, és nagyon mélyen be tudnak épülni a hitünkbe. Példaként említsük meg azt a bizonyos édenkerti almát. Ma is tartja magát az a nézet, hogy Ádám és Éva egy almába harapott. A valóságban azonban a jó és rossz tudásának gyü-

mölcsét kóstolták meg. A tévedés egy félrefordítás eredménye. A latinban nagyon hasonlít egymásra a rossz, azaz a malus és az alma, azaz a malum szó. Nagyon régen valaki összekeverte ezeket, és azóta is így adjuk tovább.

Emberi természetünk része, hogy keressük a kapcsolatot a hozzánk hasonlókkal, szeretjük fontosnak érezni magunkat, és igyekszünk értelmet találni az életünknek. Ezeket a vágyakat könnyen kihasználhatják mások. A mindennapi frusztrációk, az elvárások és a családi problémák terhét jól esik letenni egy biztonságos közegben. Sokaknak az ifije, a cserkészcsapata vagy a baráti köre az a hely, ahol megpihenhet egy kicsit. Ha azonban olyan közösségbe keveredünk, ahol megpróbálnak minket manipulálni vagy félelmet ébresztenek bennünk, gondolkodjunk el: biztos, hogy Isten is jó szemmel nézi mindezt?

Gondolkodjunk!

- Az óra elején összeszedett jellemzőket beszéljétek át az új ismeretek fényében! Hogyan lehet elkerülni az ilyen csoportokat? Mi a teendő, ha valaki belekeveredik egy ilyen közösségbe?

13.

KERESZTYÉNEK HELYZETE A VILÁGBAN

Általánosságban elmondható, hogy ma kényelmes és biztonságos keresztyénnek lenni. Szabadon gyakorolhatjuk hitünket, nem kell aggódnunk, hogy bárki korlátozni akarna minket, nem kell atrocitásoktól félnünk.

Azonban nem ennyire nyugodt és egyszerű az élet, a keresztyén élet sem. A felszínt megkapargatva megláthatjuk, hogy ma is vannak kísértések, zavaros tanítások, önjelölt mesterek követőkkel stb. Egy nyitott világban élünk, ahol a határok eltűntek. Ma már természetes, hogy bárki számára elérhetőek a különböző vallások könyvei, bárki leírhatja gondolatait egy blogban, ami szabadon követhető, pár kattintással elérhetőek önjelölt tanítók előadásai a világ bármely pontjáról, és a szabadság jegyében bármit hívhatunk doktrínának. Míg a reformáció idején a legfőbb gondot az elérhető tanítás hiánya okozta, ma pont fordítva van, ömlik ránk az információ kéretlenül és erőszakosan. Mindenki más és más alapigazságot hirdet, amelyeket hallva, bizony elfárad az ember. Sokan vannak, akik úgy tartják, minden üzenet valójában egy mondanivalóval rendelkezik, ezért nyugodtan összefűzhetőek egy saját, egyénre szabott hitvallássá. A modern korban a leggyakrabban elhangzott mondat: „Hiszek a magam módján”. Gyakran keresztyének körében is megfigyelhető ez a magatartás. De mi ezzel a probléma? Miért ne lehetne a vallási toleranciát erre a szintre emelni?

Mit gondoltok? Osszátok meg egymással a véleményeteket!

Amióta az ember a lelkével foglalkozik, azaz a kezdetek óta, megérez és megért fontos dolgokat, amelyek egy életen át lehetnek vezérfonalak a számára. Sok filozófiai iskola, spirituális irányzat bontakozott így ki. Gondoljunk csak a görög bölcselőkre, vagy egy-egy keleti tanításra!

Azonban a keresztyén dogma más úton került hozzánk. Nem egy ember vagy egy csoport gondolatvilágából bontakozott ki, hanem maga az Isten jelentette ki számunkra. Tanításait nem emberek állították össze, épp ezért az embereknek nincs joga kiegészíteni vagy korlátozni azokat. Ennek elfogadása lehet felszabadító érzés vagy korlátozó is.

Te mit gondolsz? Melyik áll közelebb hozzád? Osszátok meg egymással a véleményetek!

A világon sokféle vallás létezik, amelyek egymás mellett élnek. Ez az együttélés sok esetben békés és gyümölcsöző, de lehet konfliktus forrása is. Nézzük meg, hogy más vallások között, hogyan élnek a keresztyének! A zsidóság körében, főként Izrael területén már közel kétezer éve élnek keresztyének, akik békében gyakorolhatták hitüket mindvégig. Mára legtöbbször palesztin származású, akiket elsősorban faji atrocitások érnek vallási köntösbe burkolva. A Közel-Keleten az V. századi muzulmán hódítás idején sokan áttértek, míg a megmaradt közösségek dzsimmiknek, azaz védett embereknek számítottak. A XX. századi politikai csatározások rányomták a bélyegüket a vallásos életre is. Egy-egy radikális csoport a nyugati kultúrával és elnyomással azonosította a keresztyénséget, ezért erőszakosan léptek fel ellenük. Gyakran halani ilyenkor a dzsihádról. A szó eredeti

jelentése „erőfeszítést tenni, törekedni”. Elsősorban az önmagunkkal vívott erkölcsi harcot nevezik dzsihádnak. A szélsőséges nézeteket vallók ezt helytelenül a hitetlenek, azaz a nem muzulmánok elleni harcnak tekintik. Számos afrikai országában dúl háború, ahol a lakosság nagyobb része muzulmán vagy keresztyén. Mindkét oldalon alakultak olyan miliciák, akik rendre falvakat irtanak ki vallási, faji alapon. Sajnos ezt a helyzetet nehéz kezelni, amíg nincs tartós béke. Afrika másik arca, hogy az öt földrész közül itt a legdinamikusabb a hitélet. Templomok épülnek, iskolák gyülekezetek alakulnak mindenfelé. Sokezeren tesznek bizonyosságot nap mint nap Isten áldásairól. Ázsiában a hinduiz-

mus és a buddhizmus hagyományosan toleráns és befogadó. Számtottevő közösségek elsősorban Észak- és Dél-Koreában és Kínában alakultak. Az itt uralkodó kommunista rezsim üldözi vagy elnyomja a keresztyéneket a többi vallással együtt.

Hogyan viselkedjünk más vallású emberekkel? Beszéljétek meg, és írjatok keresztyén illemszabályokat, amelyeket mindenkinek ajánlotok!

Gondolkodjunk!

- Nézz körül a saját életedben! Egy általad megszabott napon számold össze, hányszor és hányféle spiritualitással találkozol! Vedd figyelembe a szobrokat, személyes tárgyakat, ruházatot, szimbólumokat, embereket, médiacsatornákat, internetet stb.! Tapasztalataidat foglald össze a következő órára!

ÖSSZEFOGLALÁS

1. Töltsd ki a táblázatot! Mely felekezetek kerülnek a vonalakra?

KERESZTYÉN
FELEKEZETEK

ÓSGYÜLEKEZET

2. Gyűjtsetek össze minden felekezetről három tulajdonságot, amiben különböznek illetve, amiben hasonlítanak a többire!
3. Keressetek olyan szimbólumokat, szemléltető eszközöket, amelyek kifejezik a keresztyén gyülekezet kapcsolatát!

4. Az egyes leckék feladatai közt szereplő táblázatot egyesítsétek, és készítsétek el a keresztyén felekezetek összehasonlító leporellóját!

	Református	Római katolikus	Ortodox	Evangélikus	Unitárius	Baptista	Metodista	Adventista	Pünkösdi
Szentháromságian									
Megváltás tana									
Bűnbocsánat tana									
Üdvösség útja									
Keresztelés tana									
Úrvacsora tana									

FÜGGELÉK

REFORMÁTUS EGYHÁZ

90. zsoltár

1Mózesnek, Isten emberének imádsága.

90. ZSOLTÁR

Isten az örökkévaló hajlék.

Bourgeois L., Genf, 1551.

Te-ben-ned bíz-tunk e-le-i-től fog-va,

U-rám, té-ged tar-tot-tunk haj-lé-kunk-nak!

Mi-kor még sem-mi he-gyek nem vol-ta-nak,

Hogy még sem ég, sem föld nem volt for-mál-va,

Te vol-tál és te vagy, e-rős Is-ten,

És te meg-ma-radsz min-den i-dő-ben.

URam, te voltál hajlékunk nemzedékről nemzedékre.

²Mielőtt hegyek születtek, mielőtt a föld és a világ létrejött, öröktől fogva mindörökké vagy te, ó, Isten!

³A halandót visszatéríted a porba, és ezt mondod: Térjetek vissza, emberek!

⁴Mert ezer esztendő előtted annyi, mint a tegnapi nap, amely elmúlt, mint egy őrvtáltásnyi idő éjjel.

⁵Elragadod őket, olyanok lesznek, mint reggelre az álom, mint a növekvő fű:

⁶reggel virágzik és növekszik, estére megfonnyad és elszárad.

⁷Bizony, elmúlunk haragod miatt, indulatod miatt megsemmisülünk,

⁸ha magad elé állítod bűneinket, titkolt vétkeinket orcád világossága elé.

⁹Elmúlik minden napunk haragod miatt, úgy elmúlnak esztendeink, mint egy sóhajtás.

¹⁰Életünk ideje hetven esztendő, vagy ha több, nyolcvan esztendő, és nagyobb részük hiábavaló fáradság, olyan gyorsan eltűnik, mintha repülnénk.

¹¹Ki tudja, milyen erős haragod, és milyen félelmetes felháborodásod?

¹²Taníts úgy számlálni napjainkat, hogy bölcs szívhez jussunk!

¹³Fordulj hozzánk, URam! Meddig késel? Könyörülj szolgáláidon!

¹⁴Áraszd ránk kegyelmedet reggelenként, hogy vígjünk és örüljünk egész életünkben!

¹⁵Örvendeztess meg bennünket annyi napon át, ahányon át megaláztál, annyi éven át, ahányban rossz sorsunk volt!

¹⁶Legyenek láthatóvá tetteid szolgáláidon, és méltóságod fiaikon!

¹⁷Legyen velünk Istenünknek, az Úrnak jóindulata! Kezeink munkáját tedd maradandóvá, kezeink munkáját tedd maradandóvá!

RÓMAI KATOLIKUS EGYHÁZ

Kálvária

Jézus keresztútja (Via Dolorosa) Pilátustól a Golgotáig. Az úton történt eseményeket egy-egy stáció örökíti meg. Nagyböjt idején a katolikus hívek kálváriát járnak, így készülnek a Húsvétra.

1. Jézust Pilátus halálra ítéli.
2. Jézus vállára veszi a keresztet.
3. Jézus először esik el.
4. Jézus találkozik anyjával.
5. Cirenei Simonnal vitetik a keresztet.
6. Veronika kendőjét nyújtja Jézusnak.
7. Jézus másodszor esik el.
8. Jézus szól a síró asszonyokhoz.
9. Jézus harmadszor esik el.
10. Jézust megfosztják ruháitól.
11. Jézust keresztre feszítik.
12. Jézus meghal a kereszten.
13. Jézust leveszik a keresztről.
14. Jézust sírba teszik.

KELETI EGYHÁZAK

Imádság Isten üzenetéért, melyet az ikon közvetít.

„Uram, holnap ismét a Te házadba megyek, melyet a Te és a Te szentjeid ikonjai ékesítenek. Tedd fogékonnyá gyarló szívemet, hogy megmozduljon, és befogadja azt a nagyszerű üzenetet, melyet az ikonok drága ábrázolásai hoznak neki. Tedd, hogy visszatarthatatlan vágyakozással elinduljon Tehozzád, az én megtestesült Istenemhez, Uramhoz és Megváltómhoz. Amin”

EVANGÉLIKUS EGYHÁZ

Luther-rózsa eredete

Ez eredetileg Luther személyes címere volt, amely valamivel egyszerűbb volt a mai Luther-rózsánál: Egy ötszirmú rózsza közepén szív volt látható, abban egy kereszt. 1530-ban ebből készült el a ma is ismert változat, amelyben a színeknek is nagy jelentősége van. Luther így írt a pecsét elkészítőjének:

„Mivel tudni akarja, hogy pecsétemet jól eltalálta-e, barátilag közlöm önnel elgondolásomat arra vonatkozólag, milyen legyen pecsétem, hogy az jellemezze teológiámat. A kereszt legyen az első, feketén, szívbé helyezve, ami természetes színű. Ezzel arra akarom magamat emlékeztetni, hogy a Megfeszítettben való hit üdvözít bennünket. Ugyanis csak akkor igazulunk meg, ha szívből hiszünk. Ez a szív fehér rózsza közepén legyen annak kifejezéséül, hogy a hit örömmel, vigasztalással és békeséggel ajándékoz meg, és egyenesen egy fehér, üde rózsába helyez. Mivel nem olyan békesség és öröm ez, amilyent a világ ad, azért legyen a rózsza fehér, és ne piros. A fehér szín ugyanis a lelkek és angyalok színe. Ez a rózsza égszínkéék mezőben legyen, mert az ilyen lelki és hitbeli öröm az eljövendő mennyei örömnél kezdete. A mező körül arany gyűrű legyen; jelezze, hogy ez a mennyei üdvösség örökké tart, és nincs vége soha; emellett értékesebb minden örömnél és vagyonnál, amint az arany a legnemesebb és legértékesebb fém.”

UNITÁRIUS EGYHÁZ

Az 1568-as tordai országgyűlés határozata

A prédikátorok minden helyen hirdessék az evangéliumot mindenki az ő értelme szerint; és a közösség, ha elfogadja, jó, ha nem pedig senkit ne kényszerítsenek arra, amit lelke el nem fogad; de mindenki olyan prédikátort tarthasson, amelyik neki tetszik. Ezért senki az előljárók közül, se mások a prédikátorokat ne bántás, a vallásáért senkit ne szidalmazzanak, az előbbi szabályok szerint. Nem engedik meg senkinek, hogy a tanításért bárkit is büntessenek vagy fenyegetsenek; mert a hit Isten ajándéka, ez hallásból van, a hallás pedig Isten Igéje által.

BAPTISTA EGYHÁZ

A Bemerítés – Baptista Hitvallás

Hisszük, hogy a bemerítést az Úr Jézus Krisztus rendelte. A bemerítés az újjászületés jelképe, a Megváltóba vetett hit szeretetből és engedelmességből fakadó gyümölcse, Krisztussal és az ő testével, a hívők közösségével való egyesülésünk kiábrázolása.

Bemerítésben csak az részesülhet, akinek életében láthatók a megtérés gyümölcsei; aki az Úr Jézus Krisztusba vetett hitéről vallást tett, és bemerítését önként kérte. Jézus Krisztus rendelése és az apostolok példája nyomán a bemerítendőket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevére teljesen a vízbe merítjük.

A bemerítéssel az újjászületett ember ünnepélyesen vallást tesz arról, hogy bűnös életével szakítva, magát mindenestől átadja Jézus Krisztusnak. Isten a bemerítésben részesülő embert bizonyossá teszi arról, hogy amiképpen meghalt és eltemettetett Jézussal együtt a bűnnek, akképpen föl is támad vele együtt új életre. A bemerítés által kiábrázolt igazságok a bemerítendő szívében munkálkodó élő hit által válnak fogantatossá.

METHODISTA EGYHÁZ

Gyakorlati kegyesség

A Metodista Egyház Általános Szabályait a 18. században John Wesley állította össze. A szabályok azt az elvárást közvetítik, amely az egyéni tapasztalatban és az egyházi életben a tanítványságot gyakorlatiassá teszi. A „gyakorlati kegyesség” e megfogalmazása három részre tagolódik:

1. A rossz, amit kerülni kell, azaz nem cselekszenek semmi rosszat, hanem a gonoszságnak minden formáját kerülik

2. A jó, amit tenni kell, azaz mindazoktól, akik közösségben kívánnak maradni, elvárják, hogy bizonyítsák azáltal, hogy jót cselekszenek, anyagi helyzetükhöz mértén minden tekintetben irgalmasnak bizonyulnak, minden alkalmat felhasználnak, hogy erejükhöz mértén jót tegyenek minden emberre.

3. Amire még ügyelni kell, azaz, akik a közösségben maradni kívánnak, elvárják, hogy az üdvösség utáni vágyakozásukat mutassák meg azáltal, hogy élnek az Isten által rendelt kegyelmi eszközökkel.

ADVENTISTA EGYHÁZ

Életmóddal az egészségért – 8 alapelv

Nutrition – Táplálkozás

Exercise – Testmozgás

Water – Víz

Sun – Napfény

Temperance – Mértékletesség

Air – Levegő

Rest – Pihenés

Trust – Bizalom

A Hetednapi Adventista Egyház az élet és egészség megőrzését bibliai alapokon nyugvó erkölcsi kötelességként tanítja. Éppen ezért egyik legfontosabb feladatának tekinti az egészséges életmód népszerűsítését. Tagjai nem dohányoznak, nem fogyasztanak alkoholt és kábítószerket. Az egyház a húsmentes táplálkozást javasolja, mint bizonyítottan jobb, minőségi és hosszabb életet eredményező táplálkozási formát. A legújabb kutatások nap mint nap igazolják a közösség által képviselt egészségügyi tanácsok időszerűségét és hatékonyságát, melynek eredményeként az adventisták életmódja az tudományos kutatások tárgyát képezi.

PÜNKÖSDI EGYHÁZ

Bizonyágtétel

Hívó családban nőttem fel. Gyerekkoromban rendszeresen jártam iskolai hittanórákra és vasárnapi iskolába. Érettségi után egyre kevésbé lett fontos a hitem, a magam erejéből próbáltam megtalálni a boldogságot. Általában párkapcsolatokban, szerelemben kerestem, sokszor még világi szemmel nézve is komoly bűnöket elkövetve. Mindig az érzéseimre, vágyaimra hallgattam, és összetörtem, mikor elhagytak. Ekkor hónapokig tartó, múlhatatlan rossz érzés telepedett rám. Ekkor kezdtem – testvérem bátorítására – ismét az Urat keresni. Azt reméltem, majd egy csapásra elveszi a fájdalmamat, de nem így történt. Minden egyes igazság felismeréséért meg kellett küzdenem, míg egy napon olyan ígét hozott elélem, amely a máig meghatározó a számomra. „Ne a régi dolgokat emlegessétek, ne a múltakon tűnődjétek, mert én újat cselekszem, most kezd kibontakozni, majd megtudjátok!” (Ézs 43:18-19) Utána

napokig úgy éreztem, mintha a föld felett lebegnék. Pillekönnyűnek éreztem magam, lehullott rólam az összes fájdalom. De visszatértem szerelmemhez. Majdnem egy év telt el, amikor megisméltődött a korábbi eset: nem kellettem. Ekkor már komoly önértékelési problémákkal is küszködtem, próbáltam olyan párkapcsolatokat keresni, ahol minden téren elfogadásra találok. Ez végül egy érzelmektől mentes kapcsolat-hoz vezetett, amiről magam is felfogtam, hogy sehova sem tart, mégis gyenge voltam lépni belőle.

Későbbi férjemmel egy sporteseményen ismerkedtem meg, ahol megszerezte a bajnoki címet. Az első pillanattól fogva szimpatikus, mosolygós fiatalembernek tűnt. Megtudtam róla, hogy keresztény életet él, és ezzel megbolygatta bennem azokat a kérdéseket, amik foglalkoztatnak. Kaptam tőle sok igeverset, könyvet átgondolásra. Ezek megerősítették bennem a korábbi elhatározást, és szakítottam az akkori párommal. Idővel rájöttem, hogy nem vagyok közömbös a számára és bennem is kivirágzott a szerelem. Az igazi szerelem, amit talán soha nem is éreztem addig. A kapcsolatunk hajnalán ráébredtem, milyen óriási kegyelemben részesített az Úr. Olyan embert adott mellém, aki szeret és segít a hitbeli növekedésben. Akire ha ránézek, soha nem felejttem el: kegyelemből élek.

Felelős kiadó: Galsi Árpád
Design és tördelés: Tibographia Stúdió, www.mediasziget.hu
Piktogramok: Wéber Ádám
Illusztrációk, fotók: www.shutterstock.com,
Bölcsföldi András (51. oldal), Szabóné Zimányi Noémi (12. oldal)

RP-11/NF21
Digitális Kiadvány